

TAMPERE.
FINLAND

PIRKANMAAN LUOVIEN ALOJEN EKOSYSTEEMIN KEHITYS

Lokakuu 2023

Ehdotus ekosysteemin malliksi

TAMPERE.
FINLAND

Tiivistelmä

- Pirkanmaan luovien alojen ekosysteemin kehitys -hankkeen keskeisenä tavoitteena oli tuottaa luovien alojen ekosysteemikuvaus elinkeinopoliittiseksi työkaluksi. Hankkeen avulla haluttiin lisäksi selvittää, millaisia pullonkauloja luovien alojen kasvulla on, ja tunnistaa uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja kasvun paikkoja.
- Luovien alojen ekosysteemin toimijakokonaisuutta, markkinoita, osaamistarpeita, kehityspotentiaalia ja yhteistyöverkostoja Pirkanmaalla ei ole aikaisemmin kuvattu. Kokonaisuutta on näin ollen ollut vaikea hahmottaa ja mitata. Hankkeessa tehtyjen haastatteluiden ja selvitystyön pohjalta voidaan jatkossa paremmin tunnistaa strategiset painopisteet ja kohdistaa luovia aloja koskevat toimenpiteet tietoon pohjautuen. Hankkeessa osallistettiin lukuisia luovien alojen toimijoita kutsumalla heitä haastatteluihin ja työpajoihin.
- Toimialojen vaikuttavuuden raportoinnissa perinteisesti käytetyt toimiala- ja ammattiluokitukset eivät anna riittävän kattavaa kuvaa luovien alojen toiminnasta ja työllisyydestä, eikä valmiita työkaluja toimialojen tilanteen ja kokonaisuuden kuvaamiseen löydetty. Tämän vuoksi hankkeessa kehitettiin omia työkaluja, joiden avulla toimintaa pyrittiin kuvaamaan.
- Raportti koostuu viidestä asiakokonaisuudesta. Ensimmäisessä luvussa esitetään hankkeen taustat ja tavoitteet, ja määritellään keskeiset käsitteet. Toisessa luvussa perehdytään hankkeen tuloksiin, ja kolmannessa ja neljännessä luvussa käsitellään sitä, miten luovien alojen kehitystä tulisi tukea ja annetaan tuloksiin pohjautuvia toimenpide-ehdotuksia. Lopuksi viidennessä luvussa hahmotellaan tulevaisuuden mittareita.
- Hankkeen keskeisenä tuloksena todettiin, että Pirkanmaalla ei ole olemassa yhtenäistä luovien alojen ekosysteemiä, vaan toiminta nojaa eri toimialojen tarpeiden kautta syntyneisiin verkostoihin. Eri toimialoilla on kuitenkin yhteisiä haasteita ja yhteisen ekosysteemin kehittäminen avaisi mahdollisuuksia luovien alojen kasvulle.

Sisällysluettelo

- 1. Pirkanmaan luovien alojen ekosysteemin kehitys –hanke 8**
- 2. Luovat alat Pirkanmaalla: hankkeen tulokset 17**
 - 2.1** Millainen on luovan alan toiminnan luonne 19
 - 2.2** Mihin luovilla aloilla koetaan olevan vaikutusta 22
 - 2.3** Millaisia toimijoita luovien alojen ekosysteemissä tarvitaan? 30
 - 2.4** Millaisia kasvun haasteita, pullonkauloja ja osaamistarpeita pirkanmaalaisilla toimijoilla on? 34
 - 2.5** Millaisia haasteita luovilla aloilla on valtakunnallisesti? 49
 - 2.6** Kuinka vetovoimaisena Pirkanmaa näyttäytyy muualla työskenteleville luovien alojen tekijöille? 52
- 3. Miten luovien alojen kehitystä tulisi tukea? 57**
- 4. Toimenpidesuosituksukset ekosysteemin kehittämiseen 80**
- 5. Luovien alojen mittarointi ja seuranta 85**

Luovien alojen liikevaihto oli valtakunnallisesti vuonna 2022 noin 14 miljardia euroa, kun mukaan lasketaan noin 2,6 miljardin tapahtuma-ala.

Tapahtuma-alan rinnalla suurimmiksi aloiksi osoittautuivat 3,6 miljardin peliala sekä siihen vahvasti kytkeytyvä 1,6 miljardin audiovisuaalinen ala.

LÄHDE

Tilannekuva luovien alojen ja tapahtuma-alan liiketoiminnasta. Raportti 4/2023, Business Finland.

Liikevaihtoluvut Pirkanmaalla 2022

LIKEVAIHTO YHTEENSÄ 592 M€*

Monistettavat Sisällöt 118 m€

1. Peliala 13 m€
2. Audiovisuaalinen (AV) ala 38 m€
3. Musiikki** 3 m€
4. Kustannustoiminta 64 m€

Luovat palvelut 186 m€

5. Arkkitehtuuri 49 m€
6. Tuotesuunnittelu 40 m€
7. Markkinointi ja luovat toimistot 86 m€
8. Palvelumuotoilu
ja digitaalinen muotoilu 11 m€

Tapahtuma-ala 288 m€

9. Tapahtuma-ala:
kulttuuri
esittävät taiteet
musiikki
urheilu
Yritystapahtumat

*Arvonlisäveroilmoituksiin
perustuva ennakkotieto

**Teokset ja äänitteet
liiketoiminnan perustana, elävä
musiikki tapahtuma-alan osiossa

Näissä luvuissa on laskettu yritysten painotettu liikevaihto luovan talouden eri sektoreilla. Tällöin esimerkiksi mediatalojen Sanoma Media Finland Oy:n ja Alma Media Suomi Oy:n liikevaihdot jakautuvat kustannustoiminnan lisäksi myös audiovisuaalisen alan sekä markkinoinnin ja luovien toimistojen sektoreille.

Yritysmäärät Pirkanmaalla 2022

YRITYKSIÄ YHTEENSÄ 2780

Monistettavat Sisällöt 570

1. Peliala 14
2. Audiovisuaalinen (AV) ala 180
3. Musiikki* 70
4. Kustannustoiminta
310

Luovat palvelut 1120

5. Arkkitehtuuri 140
6. Tuotesuunnittelu 510
7. Markkinointi ja luovat toimistot 470
8. Palvelumuotoilu ja digitaalinen
muotoilu 2

Tapahtuma-ala 1080

9. Tapahtuma-ala:
- kulttuuri
 - esittävät taiteet
 - musiikki
 - urheilu
 - Yritystapahtumat

*Teokset ja äänitteet liiketoiminnan perustana, elävä musiikki tapahtuma-alan osiossa

Yritysten lukumäärä riippuu suuresti siitä, otetaanko mukaan vain pääosin kyseisellä luovan talouden sektorilla toimiva yritys vai myös siihen kontribuoiva yritys; samoin otetaanko mukaan kaikki rekisteröidyt yritykset vai vain tietyt liikevaihtorajan ylittävät yritykset. Tähän kuvaajaan on kerätty yritysten painotettu lukumäärä Pirkanmaalla. Tällöin esimerkiksi em. mediatilat jakautuvat prosentuaalisesti audiovisuaalisen alan, kustannustoiminnan ja markkinoinnin ja luovien toimistojen sektoreille.

Työllisyys Pirkanmaalla 2022

YLI 10 K€ VUODESSA ANSAITSEVIA YHTEENSÄ 5710

Monistettavat Sisällöt 2220

1. Peliala 200
2. Audiovisuaalinen (AV) ala 820
3. Musiikki* 20
4. Kustannustoiminta
1180

Luovat palvelut 1960

5. Arkkitehtuuri 620
6. Tuotesuunnittelu 320
7. Markkinointi ja luovat
toimistot 920
8. Palvelumuotoilu ja digitaalinen
muotoilu 100

Tapahtuma-ala 1530

9. Tapahtuma-ala:
 - kulttuuri
 - esittävät taiteet
 - musiikki
 - urheilu
 - Yritystapahtumat

*Teokset ja äänitteet
liiketoiminnan perustana, elävä
musiikki tapahtuma-alan osiassa

Sektorin yrityksessä yli 10 000 euroa vuodessa ansainneiden henkilöiden lukumäärä

Yritys määritelty sektorille ensisijaisen toiminnan mukaan, so. em. mediatalojen palkkaa ja palkkioita saaneet henkilöt kustannustoiminnan alla.

1
**Pirkanmaan
luovan alan
ekosysteemin
kehitys -hanke**
**15.2.2022-
31.10.2023**

Pirkanmaan luovien alojen ekosysteemin kehitys -hanke pähkinäkuoressa

- Hankkeen toteuttajana Tampereen kaupunki
- Rahoitus 80% Pirkanmaan liitto (alueiden kehitysrahoitus)
- Kaupungin omarahointus 20%
- 100% projektipäällikkö ja 50% projektisuunnittelija
- Palvelumuotoilun kumppanina Pentagon Design Oy
- Aikataulu: 1.2.2022–31.10.2023

1

Luovilla aloilla on merkittävä vaikutus Pirkanmaan taloudelliseen kasvuun ja kehittymiseen sekä viihtyisyyden ja kulttuurihyvinvoinnin lisäämiseen

2

Luovien alojen kehittäminen kokonaisuutena on hajanaista, koska alojen toimijakokonaisuutta, markkinoita, osaamis-tarpeita, kehityspotentiaalia ja yhteistyöverkostoja ei ole kuvattu

3

Kokonaisuutta on haastavaa hahmottaa ja mitata. Oikeita kehityspanoksia on vaikea tehdä, ellei luovien alojen nykytilaa ole kartoitettu

1 Pirkanmaan luovien alojen ekosysteemikuvauksen tuottaminen

Toimijoiden tunnistaminen ja ryhmittely

Verkostojen kuvaaminen

Verkkojulkaisu, jota päivitetään toimintaympäristön muuttuessa

2 Luovan toimialan mittariston määrittely

Kehitysprosessin aloittaminen kokonaisuutta kuvaavan mittariston luomiseksi

Soveltuvien mittareiden määrittäminen

Mittariston kehityskohtien tunnistaminen

3 Jatkokehittämisen toimenpiteiden määrittely

Luovan alan osaamisen kasvu ja turvaaminen

Uudet luovan alan menestyksen mittarit

Tiekartta jatkotoimenpiteistä

**Hankkeella haetaan
apua strategiseen
päätöksentekoon,
osaamisen
ennakointiin ja
luovien alojen
”teollisuudenalan”
haltuunottoon**

**Tavoitteena on suunnata
kehitystoimenpiteitä sinne, missä
niistä on eniten hyötyä**

1. Mihin olemassa olevat resurssit panostetaan?
2. Miten investointien vaikuttavuutta arvioidaan, jotta investointien vaste olisi mahdollisimman hyvä? Miten eri alojen kehitystä voidaan arvioida ja rinnastaa?
3. Millainen luovien alojen ekosysteemi on Pirkanmaalla? Miten sitä voitaisiin kehittää alueen pito- ja vetovoiman kehittämiseksi?

Perehtyminen ja selvitys

1

Luovien alojen ja ekosysteemin
opiskelu

Luovien alojen jäsenitys

Verkoston tapaaminen

Asiantuntijahaastattelut*

Tiedonkeruu, analyysi ja tulkinta

2

Toimialahaastattelut 62 kpl

Luovien alojen toimialatarkastelu

Mielikuvatutkimus

Ekosysteemikuvausten vertailu, prototyypit**

Työkalujen hahmottaminen***

Tiedon analysointi ja yhteenveto

Yhteenveto ja kiteyttäminen

3

Johtopäätösten yhteenveto

Sisältöjen kiteyttäminen

Informaatiomuotoilu

* Esim. Kulta ry, VTT, Ensimetri Oy, Creative Finland, Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM), Taike, Film Tampere / Business Tampere, Ely-keskus; tutkijoita, kaupungin päättäjiä, kaupungin kehittäjiä, analyytikko, ohjausryhmän jäsenet

** Työpajat, haastattelut

*** Kasvututka, toimialanelikenttä,

Määritelmiä: luovien alojen toimijat

Luovat sisällöt: Radio, Televisio, Kirjallisuus, Lehdet, Verkojulkaisutoiminta, Musiikki, AV-ala, Peliteollisuus, Muoti- ja tekstiiliteollisuus

Luovia sisältöjä ovat monistettavat, skaalautuvat tuotteet, joiden jakelukanavat ovat pääosin digitaalisessa ympäristössä.

Luovat palvelut: Muotoilu, Arkkitehtuuri, Vaatesuunnittelu, Mainonta, Markkinointiviestintä, Viestintä

Luovien palvelujen ryhmään kuuluu luovan osaamisen hyödyntämisen muilla toimialoilla. Luovaa osaamista tarjoavien palveluiden merkitys on sen asiakkaalleen tuomassa lisäarvossa ja kilpailukyvyn kasvattamisessa.

Luovat tuotteet ja kulttuuri: Festivaalit, Tapahtumat, Esittävä taide, Galleriat, Museot, Kuvataide, Muu visuaalinen taide, Käsi- ja taideteollisuus

Luovien tuotteiden ja kulttuurin ryhmään kuuluvat tapahtuma-ala, elämykset ja taide- ja kulttuuripalvelut. Tyypillisesti luovat tuotteet lisäävät alueen elinvoimaisuutta ja houkuttelevuutta sekä rakentava identiteettiä tai brändiä jolla on merkitystä esim. matkailun kannalta.

LÄHDE

Luovan talouden tiekartta. Creative Finland, Työ- ja elinkeinoministeriö, 2020.

- Luovilla aloilla, etenkin luovilla tuotteilla on vahva yhteiskunnallinen ja sosiaalinen painotus, tarve julkiselle rahoitukselle perinteisesti ollut suuri.
- Rahoitus kulttuurille: ei suurta odotusta liiketoiminnallisesta kehityksestä. Toiminnalla sosiaalinen vaikutus, tuovat alueelle vetovoimaa ja hyvinvointia sekä aluetaloudellisia vaikutuksia.
- Tampereella keskeisiin avustusyhteisöihin lukeutuu mm. kulttuuri- ja taidelaitoksia ja festivaalien ja suurten yleisötapahtumien järjestäjiä.
- Tampereella rahoitusta on suunnattu myös pelialan kehittämiseen ja AV-alalle. Etenkin AV-alan tuotantokannustimella edistetään liiketoiminnan kehittymistä alueella.
- Julkisesti rahoitetut kulttuuripalvelut luovat pohjan osaamisen synnylle ja palvelujen kysynnälle. (Taideharrastukset, ammattilaiseksi kasvaminen, kulttuurilukutaito, jne.)
- Valtion ja kuntien rahoitusta ei voi määräänsä enempää kasvattaa, tulisi löytää ratkaisuja liiketoiminnan kehittämiseksi unohtamatta kuitenkaan yhteiskunnallista ulottuvuutta.

Määritelmiä: mikä on ekosysteemi?

Lähtökohtaisesti verkottunutta toimintaa avoimempi, monimuotoisempi ja dynaamisempi toimijakokonaisuus

Mahdollisuus molemminpuoliseen hyötyyn toisten toimijoiden synnyttämästä arvosta ja omista kyvyistä luoda arvoa muille

Tiiviin yhteistyön myötä saavutettu luottamus helpottaa toisistaan riippuvien tehtävien koordinoimista sekä eri toimijoiden välistä liiketoimintaa

Ekosysteemit ovat perinteisiä organisointimalleja paremmin sopeutuneet kiihtyvällä vauhdilla muuttuvaan maailmaan

Ei tarvitse olla rajautunut tietylle alueelle

Verkostomainen yhteistoiminta on hierarkkista organisaatiota kevyempää

LÄHTEET

Ekosysteemit uuden elinkeino- ja innovaatiopolitiikan kohteena. Työ- ja elinkeinoministeriö, maaliskuu 2017
Unohtakaa yksin yrittäminen, uusi kasvu syntyy ekosysteemeissä. Sitra, 2017

Lähteet: [f46d3709-fdcf-4a73-83df-e84ae24b4196 \(tem.fi\)](https://www.tem.fi/f46d3709-fdcf-4a73-83df-e84ae24b4196), [Yhdessä kestavaa kasvua_17022021.pdf \(vttresearch.com\)](https://www.vttresearch.com/yhdessa_kestavaa_kasvua_17022021.pdf)

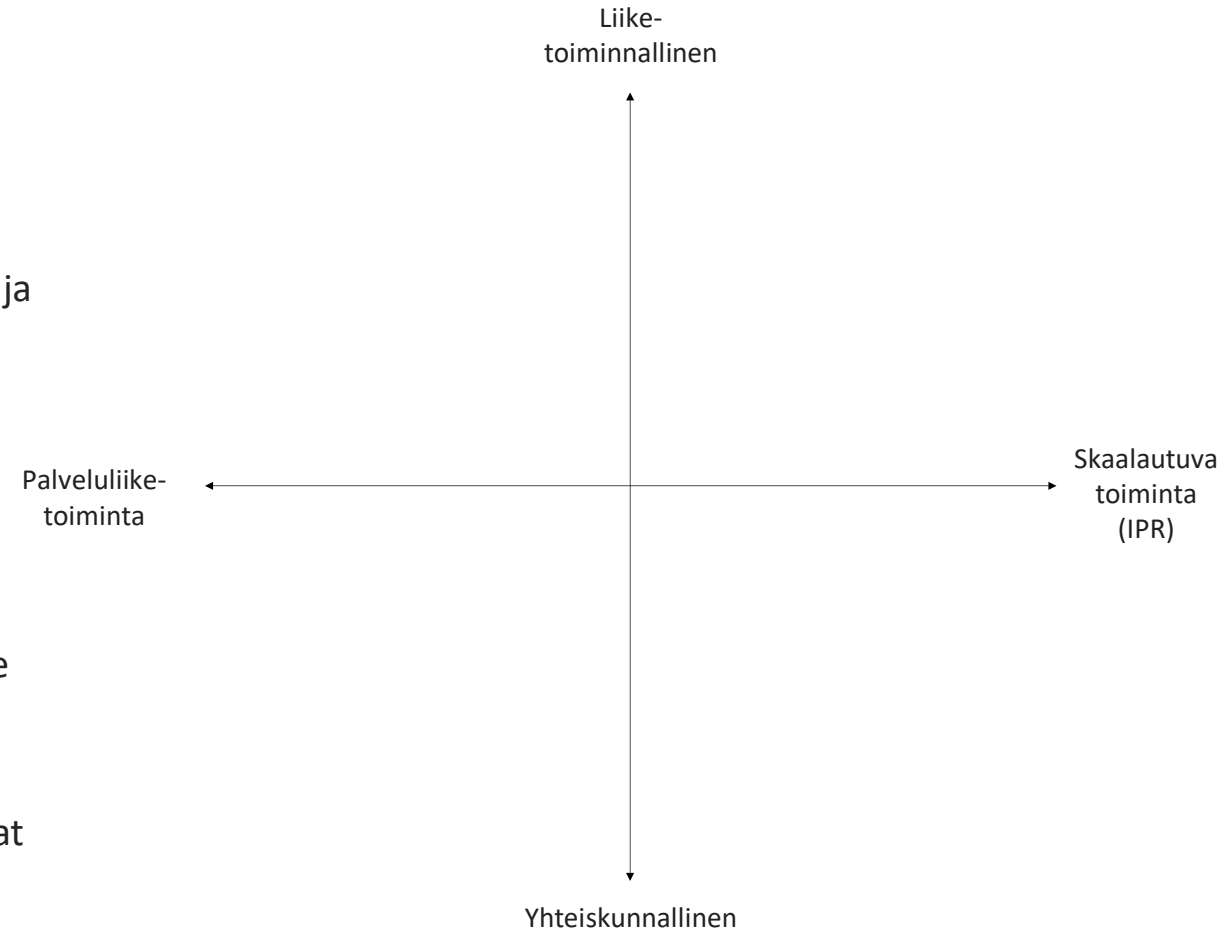
2. Luovat alat Pirkanmaalla – hankkeen tulokset

- Toimialojen raportoinnissa ja kuvaamisessa perinteisesti käytetyt toimiala- ja ammattiluokitukset eivät anna riittävän kattavaa kuvaa luovien alojen toiminnasta ja työllisyydestä. Tämä ominaispiirre koskee laajemminkin kansallista luovien alojen kenttää, toimialakohtaisia tunnuslukuja on vaikea saada.
- Luoviin aloihin lukeutuvien taiteen ja kulttuurin tilastot ja tietoperusta ovat niin ikään sisältöjen kannalta epäyhtenäisiä, tietoprosesseiltaan monimuotoisia ja rakenteeltaan hajanaisia. Syitä tähän ovat mm. sääntelemättömyys ja toiminnan monimuotoisuus. Hallinnollisia rekistereitä ei ole ja tiedon muodostus on hajautunut useille yksityisille toimijoille. Tietoperusta on myös laaja ja rikas. (Haanpää et al. 2020. Taiteen ja kulttuurin toimialan tilasto- ja tietoperusta.)
- Koska valmiita, toimivia työkaluja toimialojen nykytilan esittämiseen ei löydetty, hankkeessa kehitettiin omia työkaluja, joiden avulla toimintaa pyrittiin kuvaamaan. Nykytilatietoa kerättiin Pirkanmaan luovien alojen toimijoita osallistaen. Hankkeen aikana tehtiin useita kymmeniä haastatteluja sekä järjestettiin työpajoja, näin saatiin pirkanmaalaisten luovien alojen toimijoiden oma ääni kuuluviin. Tässä osiossa esitellään hankkeen aikana tehdyt havainnot.

2.1. Millainen on luovan alan toiminnan luonne?

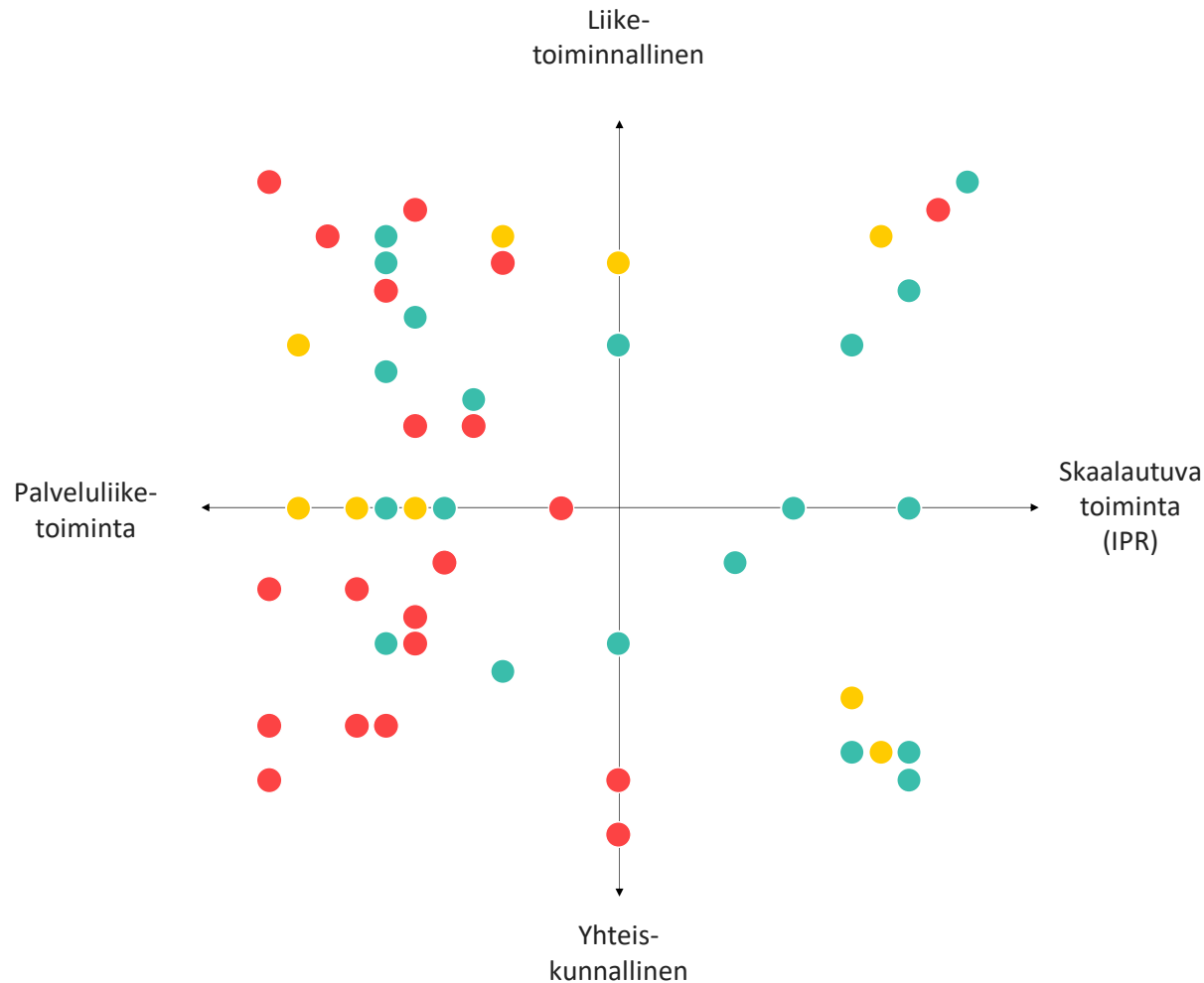
Nelikenttä-työkalu

- Luovien alojen toimijoiden nykytilan kuvaamista varten kehitettiin toiminnan luonnetta havainnollistava nelikenttätyökalu.
- Työkalun kehittämistyön taustana hyödynnettiin asiantuntijahaastatteluja ja alan tutkimuskirjallisuutta.
- Hankkeen aikana haastatellut toimijat arvioivat itse, mihin kohtaan nelikenttää heidän toimintansa sijoittuu.
- Nelikentän lohkoissa oikeaan laitaan sijoittuu skaalautuviin, helposti monistettaviin tuotteisiin ja palveluihin keskittyvä toiminta. Vasemmalle palvelutoimintaan painottuvat toimijat.
- Nelikentän ylälaitaan itsensä sijoittivat liiketoimintaa painottavat toimijat ja alas yhteiskunnalliset toimijat.

Arvioi, mihin kohtaa nelikenttää toimialasi ja oma organisaatiosi sijoittuvat

Millainen on luovien alojen toiminnan luonne?

- Palveluliiketoiminta korostuu luovilla aloilla, erityisesti luovissa tuotteissa.
- Luovan alan toiminnassa yhteiskunnallinen merkittävyys, jota ei voi arvottaa ainoastaan talouden kautta. Haastateltavat pitävät muita arvoja erittäin tärkeinä toiminnassaan.
- Suuri osa toimijoista ei tunnista tai tunne ip:n muodostumista omassa toiminnassaan.
- Skaalautuvan liiketoiminnan osuus erittäin pieni – suuri liiketoimintamahdollisuus ei toteudu
- Luovilla aloilla paljon kasvupotentiaalia. Skaalautuvan toiminnan mahdollisuuksista tulisi levittää laajemmin tietoa toimijakentälle.

LAADULLINEN TUTKIMUS (N = 59)

● Monistettavat sisällöt (20 kpl) ● Luovat palvelut (12 kpl) ● Luovat tuotteet ja kulttuuri (27 kpl)

2.2. Mihin luovilla aloilla koetaan olevan vaikutusta?

Kestävän kasvun tutka

- Luovien alojen toiminnan vaikutuksia ja niiden jakautumista taloudellisen, kulttuurisen, sosiaalisen ja ympäristönäkökulman välillä pyrittiin selvittämään hankkeessa kehitetyssä kasvututka-työkalun avulla.
- Haastateltavia pyydettiin valitsemaan kasvututkan aiheista 3–5 sellaista aiheita, joihin omalla toimialalla on eniten vaikutusta.
- Kasvututkan on tarkoitus toimia apuna eri toimialoja yhdistävien kehittämisen tarpeiden ja mahdollisuuksien tunnistamisessa.

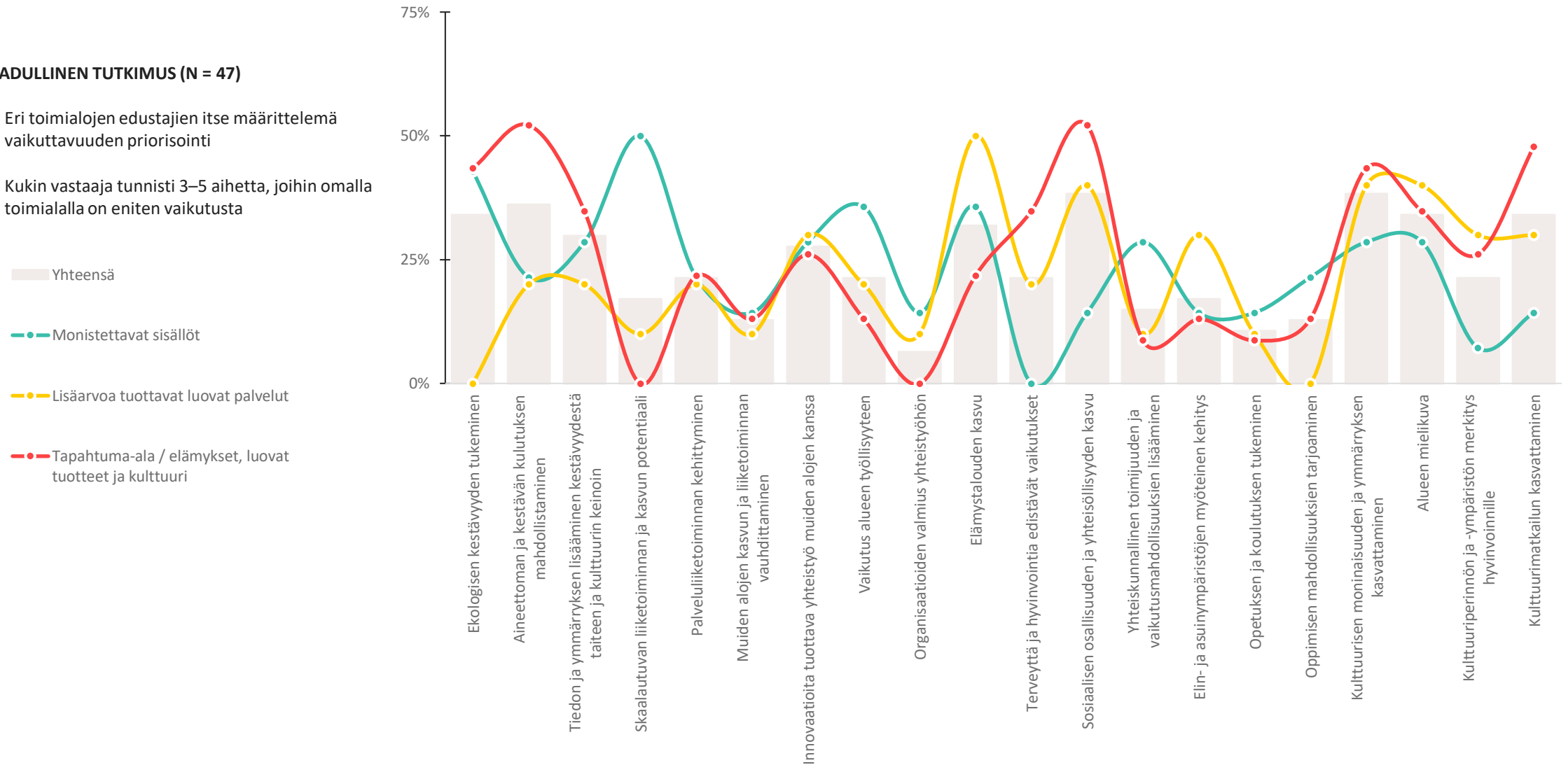
Luovien alojen vaikutus alueen kestäväan kasvuun

Luovien alojen vaikutukset • 1/2

LAADULLINEN TUTKIMUS (N = 47)

- Eri toimialojen edustajien itse määrittelemä vaikuttavuuden priorisointi
- Kukin vastaaja tunnisti 3–5 aihetta, joihin omalla toimialalla on eniten vaikutusta

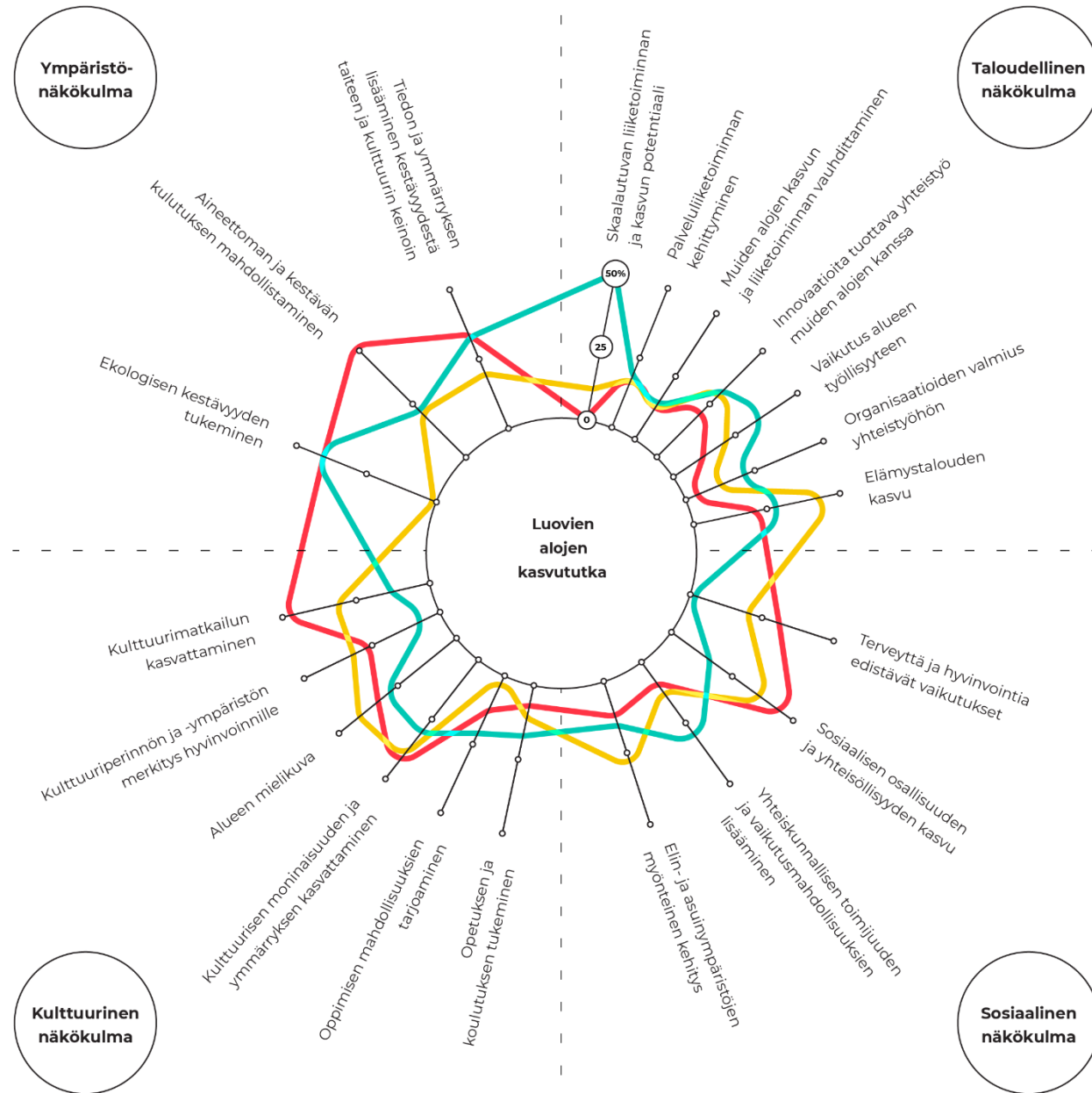
LUOVIA ALOJEN VAIKUTUKSET

• 2/2

- Monistettavat sisällöt
- Lisäarvoa tuottavat luovat palvelut
- Tapahtuma-ala / elämykset, luovat tuotteet ja kulttuuri

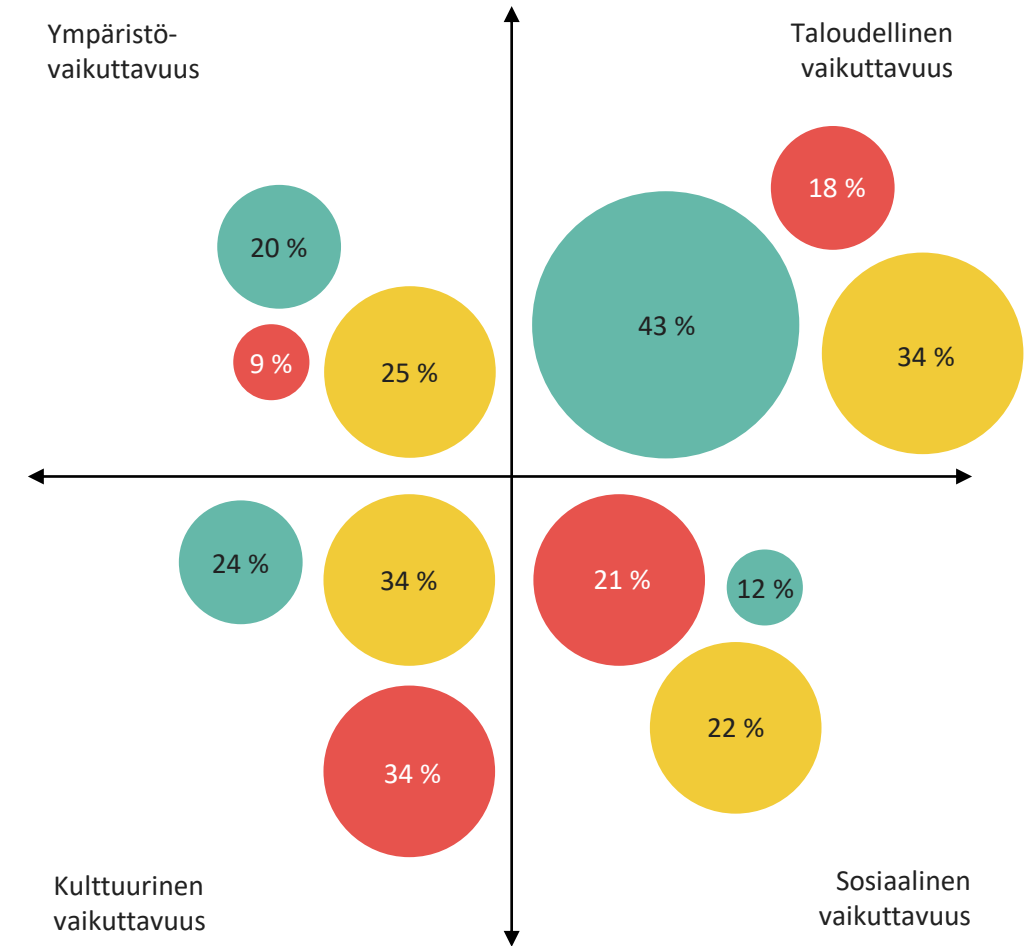
LAADULLINEN TUTKIMUS (N = 33)

- Eri toimialojen edustajien itse määrittelemä vaikuttavuuden priorisointi
- Kukin vastaaja tunnisti 3–5 aihetta, joihin omalla toimialalla on eniten vaikutusta

VAIKUTUSTEN PAINOTTUMINEN

- Kasvututkan nelikentän hajonnassa selkeitä eroavaisuuksia
- **Luovat sisällöt** painottuvat liiketoiminnan sektoriin (46 %), vähemmän sosiaaliseen (12 %), ympäristövastuulliseen ja kulttuuriseen sektoriin
- **Luovien palveluiden** vaikutukset taloudellisia ja kulttuurisia.
- **Luovilla tuotteilla ja kulttuurilla** ympäristönäkökulma ja kulttuurinen näkökulma painottuvat. Taloudellinen näkökulma pienimpänä.

LAADULLINEN TUTKIMUS (N = 33)

● Monistettavat sisällöt (vastauksia 65 kpl)

● Luovat palvelut (44 kpl)

● Luovat tuotteet ja kulttuuri (117 kpl)

Havaintoja luovien alojen vaikutuksista

Luovat sisällöt

- ✓ Suuri skaalautuvan liiketoiminnan ja kasvun potentiaali
- ✓ Toiminnalla koetaan olevan vaikutusta alueen työllisyyteen ja elinvoiman kasvuun
- ✓ Taloudellinen näkökulma painottuu
- ✓ Ei vielä nähdä potentiaalia tai vaikutusta muiden alojen liiketoiminnan ja kasvun vauhdittajana Pirkanmaalla
- ✓ Iso potentiaali tulevaisuudessa?

Luovat palvelut

- ✓ Toiminnan vaikutukset kohdistuvat elämystalouden kasvuun ja alueen mielikuvaan
- ✓ Vaikutukset kulttuuriseen ja taloudelliseen näkökulmaan korostuvat.
- ✓ Haastateltavat eivät nähneet vaikutuksia oppimisen mahdollisuuksien tarjoamiseen tai ekologisen kestävyys tukemiseen.

Luovat tuotteet

- ✓ Vahva vaikutus sosiaalisen osallisuuden ja yhteisöllisyyden kasvuun.
- ✓ Kulttuurinen näkökulma ja ympäristönäkökulma korostuvat.
- ✓ Liiketoiminnan kannalta potentiaalia kulttuurimatkailun kasvussa ja aineettoman ja ekologisen kulutuksen mahdollistamisessa.
- ✓ Arvontuotto muodostuu aluetaloudellisista vaikutuksista
- ✓ Luovat alat vahvemmin mukaan matkailu-kehittämisen hankkeisiin?

Havainnottoja toimialojen kokonaisuuksista

Toimialan sisäiset ekosysteemit

Tunnistettavissa pidemmälle vietyä ja organisoitua toimintaa. Rakenteet isommalle kasvulle olemassa. Lisäksi AV-alalla havaittavissa klusterimaisia piirteitä Tampereen studiohankkeen myötä.

AV, peli, tapahtumat

Paikalliset kokonaisuudet

Tunnistettavissa paikallista organisoitumista tietyn teeman ympärille. Teeman ympärille tullut useampia toimijoita ja lisäksi tapahtumia. Vaikutus alueen mielikuviin ja kehittämisen kärsiin.

Sastamala-kirjallisuus, Mänttä-kuvataide, Nuutajärvi-lasi

Organisoituneet toimialat

Tietyillä toimialoilla löytyy esimerkiksi järjestö/yhdistys, jonka kautta toimialalle tullut rakennetta. Lisäksi joillakin toimialoilla paljon yhteistyötä ja yhteistä organisaatiota, kuten museot ja teatterit.

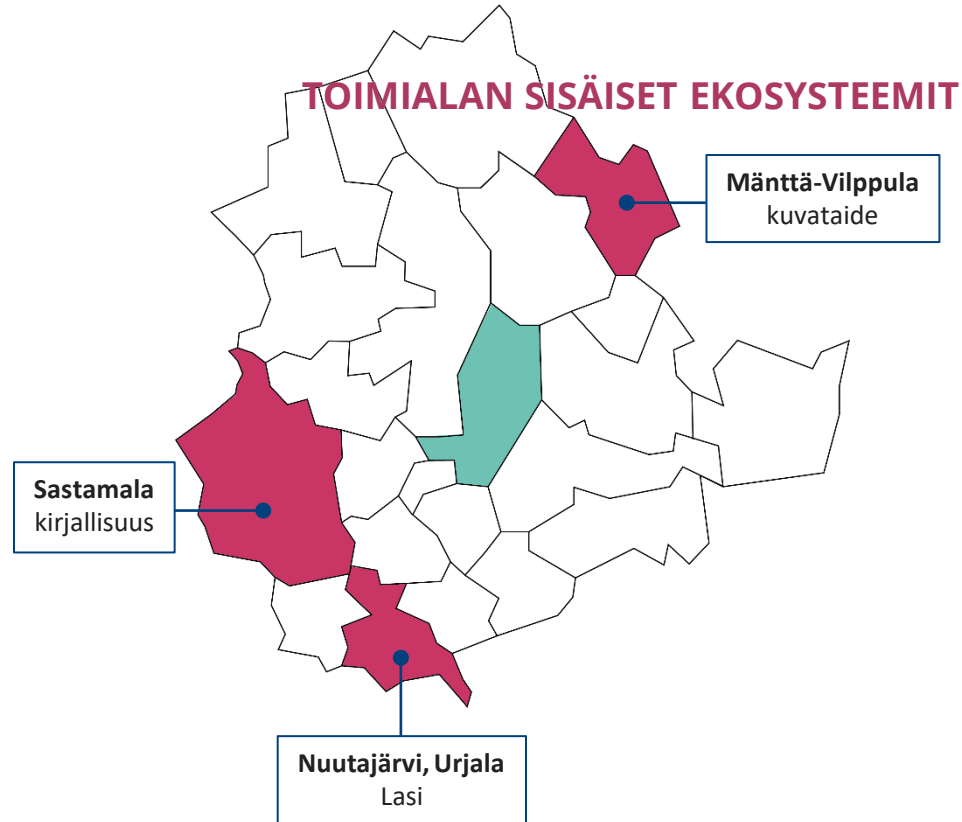
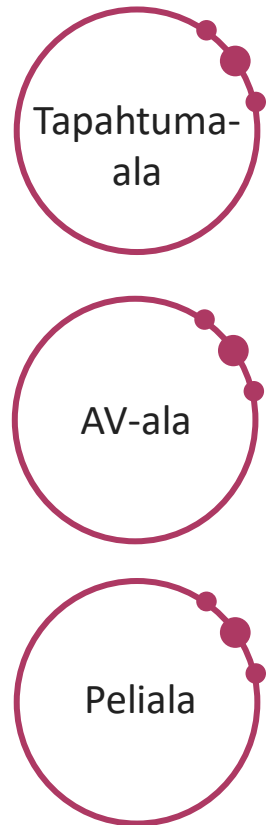
Design, muoti, museot, arkkitehtuuri, kirjallisuus, esittävä taide, kuvataide

“Rikkonaiset” toimialat

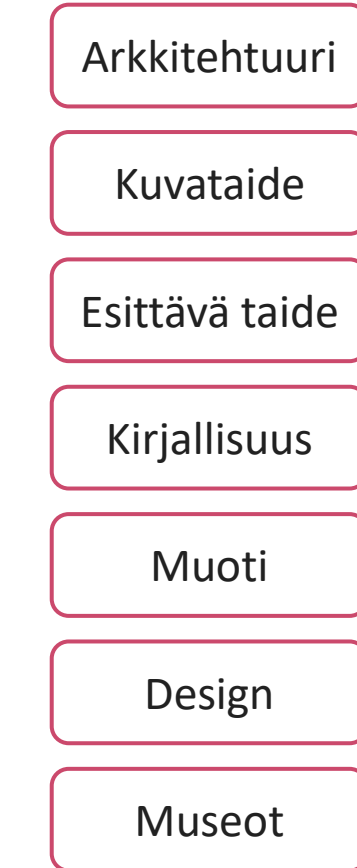
Toimialalla paljon toimintaa ja toimijoita, mutta selkeä kokoava toimija puuttuu. Esimerkiksi musiikkiala sellainen.

Musiikki

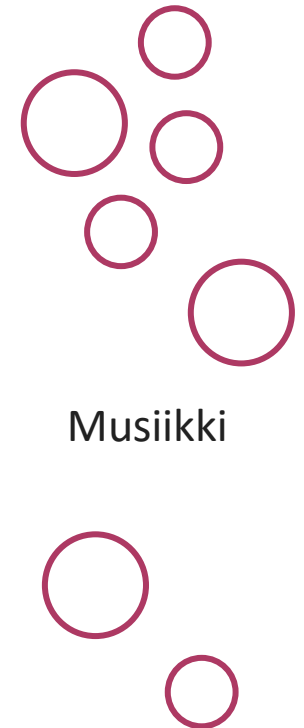
Havaintoja toimialojen kokonaisuuksista

PAIKALLISET
KOKONAIUUDET

ORGANISOITUNEET
TOIMIALAT

“RIKKONAISET”
TOIMIALAT

2.3. Millaisia toimijoita luovien alojen ekosysteemissä tarvitaan?

- Luoviin aloihin kuuluvien organisaatioiden, tekijöiden, verkostojen ja muiden yksittäisten toimijoiden määrä on valtava.
- Luovien alojen toimijoiden kokonaisuutta ja yhteistyötä hankala kuvata.
- Haastattelujen havainnoista syntyi toimijaroolit, joiden kautta kompleksinen verkosto kyetään hahmottamaan selkeämmin.
- Roolit kokoavat yhteen eri toimijat, joilla on samanlainen tehtävä luovien alojen toimijakentällä
- Rooleja täsmennettiin työpajassa
- Rooleja tulee täydentää ja tarkentaa sekä hyödyntää ekosysteemin kehittämisessä ja tulevaisuuden mittarina.

Luovien alojen toimintaroolit

TAMPERE.
FINLAND

Kiihdyttäjät

Palvelevat yritysorganisaatioita neuvomalla, tukemalla ja mentoroimalla. Usein palvelut kohdistetaan aloitteleviin yrityksiin. Voivat tuottaa tutkimustietoa alan hyväksi. Ei nähtävissä luoviin aloihin erikoistuneita kiihdyttäjiä.

Välittäjät

Toimivat luovan alan liiketoiminnan parissa välittäen itsenäisten toimijoiden, lisäarvon tuottajien ja alkutuottajien tuotteita markkinoille.

Kokoajat ja sisäänheittäjät

Keskittyvät yleensä joko yhden toimialan tai koko luovan alan toimintaedellytysten kehittämiseen. Kokoavat toimialan tekijöitä yhteen ja ajavat heidän asioitaan. Huolehtivat jäsenistään.

Kasvattajat

Eri koulutusasteiden toimijat, jotka kouluttavat, täydennyskouluttavat ja kurssittavat luovien alojen osaajia. Voivat myydä omaa osaamistaan myös eri yrityksille ja yhteisöille.

Mahdollistajat

Luovat toiminnallaan mahdollisuuksia alkutuottajille. Ovat alusta, jolla luova tuote jaetaan yleisölle. Työllistävät laaja-alaisesti eri luovien alojen tekijöitä. Luovat mahdollisuuksia parantaa alueen mielikuvia, brändiä ja vetovoimaa.

Tuottajat

Toimivat alkutuotannon ja lopputuotteen välimaastossa. Edistävät alkutuotannon muuttamista lopulliseen muotoonsa.

Alkutuottajat ja itsenäiset

Tekevät intohimosta kumpuavaa taiteellisesta luomistyötä. Ilman tätä ryhmää ei olisi luovan alan sisältöjä eikä arvoketjuja. Tekevät työtänsä yleensä itsenäisesti tai jonkin pienemmän joukon kanssa.

Urakoitsijat

Toteuttavat muiden tuotantoja ja suunnitelmia. Urakoitsijat eivät välttämättä tee juurikaan luovaa alkutuotantoa, vaan työskentelevät enemmänkin teknisten toteutusten parissa. Työskentelevät pääosin TV- ja elokuva-tuotannoissa, festivaaleilla, konserteissa, yritystapahtumissa ja messuilla tai vuokraavat kalustoa.

2.4. Millaisia kasvun haasteita, pullonkauloja ja osaamistarpeita pirkanmaalaisilla toimijoilla on?

- Hankkeessa haastateltiin 62 luovan alan toimijaa. Haastattelut toteutettiin vapaamuotoisesti keskustellen seuraavaa kyselyrunkoa mukaillen:
- Oman toimialan nykytilanne ja tulevaisuus
 - Millaista toimialan liiketoiminta on tänä päivänä ja miten se on muuttunut/muuttumassa?
 - Onko kyseisellä toimialalla jonkinlainen erityispiirre Pirkanmaalla? Eroaako alue muista alueista jotenkin?
- Oman toimialan kasvupotentiaali ja pullonkaulat
 - Mistä toimialan kasvu syntyy? Millä kasvututkan alueilla näitte eniten kasvun mahdollisuuksia ja miksi? Miten kasvua voitaisiin edistää yhdessä?
 - Kuvailkaa mitä ovat oman alan kasvun ja yhteistyön pullonkaulat? Mikä estää yhteistyötä muiden alojen kanssa?

- Osaaminen omalla toimialalla ja luovilla aloilla
 - Minkälaista osaamista omalla toimialalla ja luovilla aloilla yleensä tarvitaan kasvun lisäämiseksi?
 - Onko tunnistettavissa työvoimapulaa?
 - Jos saisi palkata 3-5 työntekijää, keitä palkkaisit ja miksi? Mihin käyttäisit lisääntyneet resurssit?
- Kasvun tukeminen
 - Mitä kasvun tueksi tarvittaisiin?
 - Miten esimerkiksi julkinen sektori voisi tukea kasvua? Entä muut mahdolliset tahot?
- Luovien alojen verkostot
 - Pohdi oman luovan alasi yhteistyötä muiden kanssa. Kuvaile millaisten tahojen kanssa tehdään paljon yhteistyötä. Keiden kanssa alan toimijat voisivat tehdä yhteistyötä enemmän?
 - Minkälaisia uusia yhteistyömahdollisuuksia voisimme yhdessä edistää?
 - Kuuluuko toimiala mielestäsi jo jonkinlaiseen ekosysteemiin? Minkälaisesta ekosysteemistä olisi hyötyä toiminnallenne?

Alakohtaiset kasvun haasteet pirkanmaalla TAMPERE. FINLAND

1/3

Audiovisuaalinen ala (av)

- ✓ Alueelta puuttuvat omat tuotantoyhtiöt ja tuotannot
- ✓ Työvoimapulaa teknisestä henkilökunnasta
- ✓ Digitaalisten työkalujen kehittyminen nopeaa – asiantuntijuuden pysyminen alueella haastavaa
- ✓ Osaamispula vaikuttaa myös tapahtumatuotantoihin ja musiikkialalle
- ✓ Freelance-näyttelijöiden työllisyys ja palkkojen polkeminen

Tuotantokannustin lisännyt alueen vetovoimaa erilaisten tuotantojen tekemisessä

Musiikkiala

- ✓ Alueelta puuttuvat omat tuotannot, tuotantoyhtiöt ja kustannustoiminta
- ✓ Manse-rockin aikainen ekosysteemi on kadonnut – menestystä rakentava yhteisö ja rakenne puuttuvat
- ✓ Alan organisoiva taho ja visio puuttuvat
- ✓ Liiketoiminta kolmen kansainvälisen levy-yhtiön hallussa, vaikka ala on pirstoutunut
- ✓ Uusien jakelukanavien tuntemus vajavaista
- ✓ Aloittelevien tekijöiden esiin pääsy vaikeaa

Huima globaali potentiaali – myös tekijöitä ja motivoituneita kehittäjiä riittää

Alakohtaiset kasvun haasteet pirkanmaalla TAMPERE. FINLAND

2/3

Peliala

- ✓ Osaavien tekijöiden puute
- ✓ Tarve ulkomaiselle osaamiselle – vastavalmistuneilla ei tarpeeksi kokemusta
- ✓ Pelialan opiskelupaikkojen puute
- ✓ Uudet pelimoottorit haastavat osaajia
- ✓ Suurin osa yrityksistä kamppailee rahoituksen kanssa – yhteiskunnan strategiat vaikuttaneet rahoitukseen
- ✓ Julkisen rahoituksen instrumentit huonot
- ✓ Yhteistyö muiden toimialojen kanssa pientä

Tuottavin viihdeteollisuuden ala – alan potentiaali ja organisoituminen alueella hyvä Tampere Game Hubin myötä

Muoti- ja tekstiiliteollisuus

- ✓ Kasvatavat kustannukset – energiakriisi
- ✓ Kotimaassa korkeat valmistuskustannukset
- ✓ Ekologisten tuotteiden ja materiaalien valmistaminen vaatii investointeja
- ✓ Kuluttajien valinnat – halpaa vai kotimaista
- ✓ Jälleenmyynti pirstoutunut – liiketoiminnan ennakoiminen vaikeaa
- ✓ Muotialan helsinki-keskeisyys
- ✓ Pirstoutunut toimiala – verkostojen luominen haastavaa
- ✓ Alkupääoman puute

Kasvupotentiaali kansainvälisillä markkinoilla – osa alueen brändeistä saaneet jalansijaa kv-markkinoilla

Alakohtaiset kasvun haasteet pirkanmaalla TAMPERE. FINLAND

3/3

Tapahtumat

- ✓ Sopivien tapahtuma-alueiden riittävyys ja tapahtumien yhteensovittaminen
- ✓ Pienempien tapahtumien tilat
- ✓ Työvoimapula teknisessä osaamisessa (esim. Valo ja ääni)
- ✓ Kustannusten kasvu (esim. Turvallisuus ja rakenteet)
- ✓ Julkisen rahoituksen epävarmuus
- ✓ Kasvu ei ole aina tavoitteena
- ✓ Majoituskapasiteetti suurempien/päällekkäisten tapahtumien yhteydessä
- ✓ Kansainväliset liikenneyhteydet

Tapahtuma-alueita ja tiloja kehitetty viime vuosina, esim. Nokia Arena ja Särkänniemen tapahtumaranta.

Alkutuottajat

- ✓ Työtilojen puute
- ✓ Uusien teknologioiden tuntemuksen puute
- ✓ Markkinointiosaamisen puute
- ✓ Myyntirajapintojen vähäisyys
- ✓ Resurssien puute verkostojen rakentamiseen

Uudet kulttuuritilat (Nekala ja Hiedanranta) tuovat helpotusta Tampereella

TOIMIJOITA YHDISTÄVIÄ HAASTEITA JA PULLONKAULOJA • 1/3

Kuluttajakäyttäytyminen ● ● ●

- Entistä myöhäisemmät ostopäätökset osallistumisesta tapahtumiin, teatteriin yms.
- Asiakas tulisi tuntea entistä tarkemmin
- Asiakaskeskeinen kehittäminen

Tulovirtojen hajanaisuus ●

- Apurahojen epäsäännöllisyys
- Tuotemyynnin epäsäännöllisyys (taideteokset yms.)
- Useat tulonlähteet tyypillinen ansaintamuoto
- Paljon itsensätyöllistäjiä

Skaalautuvan liiketoiminnan ja tuotteiden kehittäminen ● ● ●

- Haasteena skaalautuvan liiketoiminnan osaaminen ja ymmärtäminen
- Liiketoiminnan kehittäminen vs. Luova tekeminen (substanssi)
- Huomio tekijänoikeudellisiin asioihin

Työvoimapula ja osaaminen ● ● ●

- Av-alalla sekä työvoima- että osaamispula
- Tarvitaan lisää tietoa tilaajille tietyistä luovista aloista (kuten valosuunnittelu)
- Korostunut pandemian jälkeen, kun aloilta lähtenyt työvoimaa muualle

TOIMIJOITA YHDISTÄVIÄ HAASTEITA JA PULLONKAULOJA • 2/3

Liiketoiminnan kehittäminen ● ● ●

- Kehittämisessä resurssipula (markkinointi, myyntikanavat jne.)
- Liiketoiminnan kehittäminen vs. Luova tekeminen (substanssi)
- Tuote- ja palvelukehittämisen resurssit
- Kuvataiteen ja liiketoiminnan yhdistäminen

Alueen mielikuvan ja brändin rakentaminen ●

- Veto- ja pitovoiman kasvattaminen
- Alueen tunnettuuden kasvattaminen
- Hyvinvoinnin lisääminen
- Vaikutus kuntien vetovoimaan matkailukohteina

Markkinoinnin ja viestinnän resurssipula ● ● ●

- Ajan puute myynninedistämiseen, markkinointiin ja uuteen digitaaliseen markkinointiin, myös osaamisen puute
- Some-läsnäolon merkitys kasvanut
- Markkinointi vie aikaa luomistyöltä

Aluetaloudellinen merkitys ●

- Matkailutulojen lisääminen alueella
- Palvelun tuottaja tai järjestäjä ei itse välttämättä hyödy taloudellisesti

TOIMIJOITA YHDISTÄVIÄ HAASTEITA JA PULLONKAULOJA • 3/3

Tilojen puute ●

- Työtilojen puute kuvataiteilijat, bändit, tanssijat, vapaan kentän teatterit jne.
- Apua nekalasta ja hiedanrannasta (tampere)

Ulkopuolinen rahoitus ● ●

- Pienet tuotto-odotukset eivät houkuttele ulkopuolista rahoitusta
- Mesenaattien puute alueella

Koronan ja sodan vaikutukset ● ● ●

- Kuluttajakäyttäytymisen muutokset.
- Epävarmuus toiminnassa.
- Kustannusten nousu.

Omaan toimintaan keskittyminen esimerkiksi taiteellisessa luomistyössä voi olla este yhteistyön aloittamiselle. Yhteistyön mahdollisuutta ei edes tulla ajatelleeksi. Motivaatio kohdistuu oman työn prosesseihin yhteistyökuvioiden tai verkostojen sijaan.

Kokonaiskuva puuttuu

Organisaatiot eivät näe isompaa kokonaisuutta. Verkostoja, yhteistyötä ja yhteiskehittämistä ei tulla ajatelleeksi.

Ei alustaa yhteistyölle

Kanssakäymisen alustaa ja konseptia ei ole, jolloin näköala uusien verkostojen, yhteistyön ja innovaatioiden mahdollisuuteen puuttuu.

Yhteisen kielen ja sanaston puute

Eri toimialoilla toimivat eivät ymmärrä toisiaan, koska toimialoilla puhutaan 'eri kieltä'.

Verkostoitumis- resurssien puute

Organisaatioiden perustoiminnan lisäksi ei riittävästi resursseja rakentaa verkostoja, vaikka hyödyt ymmärrettäisiinkin.

Tarve lyhyen aikavälin tuottoihin

Uusien yhteistyökuvioiden koetaan tuottavan liian vähän ja hitaasti, jotta yhteisiin hankkeisiin lähdettäisiin.

Hajanainen toimintakenttä

Toimintaympäristö pirkanmaalla on hajanainen. Selkeyttäminen helpottaisi yhteistyötä.

Toimialatuntemuksen puute – luovat toimijat

Luovan alan toimijat eivät tiedä, miten lähestyä muita toimialoja ja miten muut toimialat voisivat hyötyä yhteistyötä.

Asiakasymmärryksen puute

Luovan alan toimijat eivät osaa ottaa asiakkaita mukaan kehittämiseen ja toimintaan.

Toimialatuntemuksen puute – muut toimijat

Muiden toimialojen edustajat eivät tunnista luovia aloja, potentiaalia tai lisäarvoa omalle toiminnalleen.

Osaamistarpeissa korostuvat markkinointi, myynti, viestintä ja muu liiketoiminnallinen osaaminen

Osaamistarpeita myös digitaidoissa

Uusien teknologioiden hyödyntäminen myynnissä, markkinoinnissa ja sisällön tuottamisessa

Tarvitaan tietoa ja kokemusta siitä,

miten eri alojen osaamis-alueet tukevat toisiaan

Esim. Miten kuvataide ja liiketoiminta yhdistetään?

Ymmärryksen lisääminen tilaajien keskuudessa

Osa luovan alan toimialoista heikosti tunnettuja – mitä voidaan tilata?

Toimijoiden osallistuminen erilaisiin koulutuksiin haastavaa

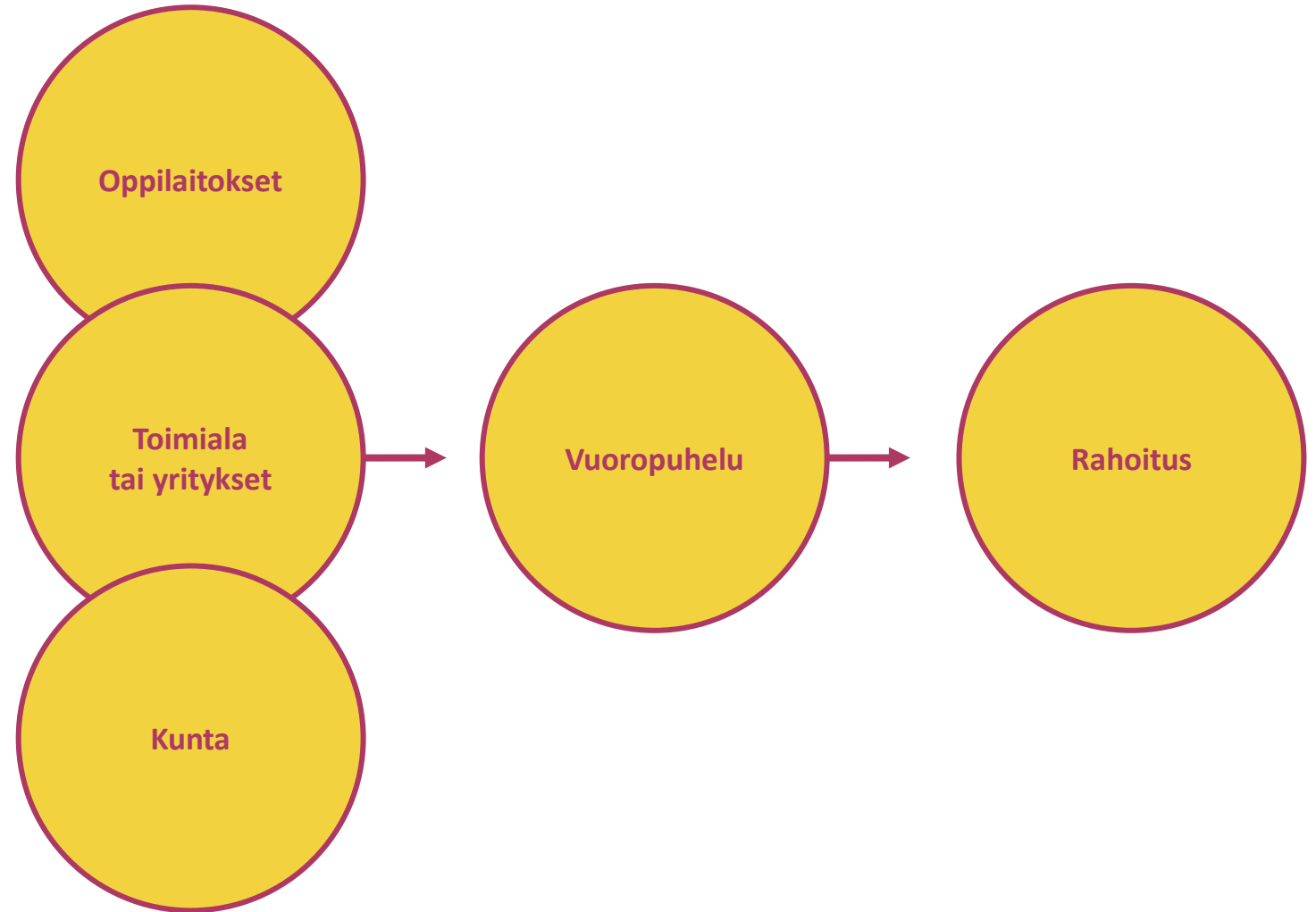
Aikaresurssit vähäisiä – pitää kehittää uusia tapoja kouluttaa toimijoita

Päällekkäisiä koulutuksia

Tarjontaa on, mutta se ei ole koordinoitua: toimijoilla haastavaa tietää mihin koulutukseen kannattaisi osallistua.

Osaamisen varmistaminen

- Tarvitaan vuoropuhelun konsepti, jossa oppilaitokset, kunnat ja toimialat keskustelevat säännöllisesti osaamistarpeista
- Sen jälkeen voidaan suunnitella, kuuluuko osaamistarpeen lisääminen ops:n vai onko se erikoiskoulutusta/kohdennettua koulutusta
- Sen jälkeen täytyy pohtia miten kokonaisuus rahoitetaan ja kuka ottaa vastuun kouluttamisesta

Ekosysteemin avulla:
ollaan jatkuvasti kartalla
toimialojen osaamistarpeista
ollaan jatkuvasti kartalla
oppilaitosten koulutuksista
osataan reagoida ketterämmin
ollaan jatkuvasti kartalla
koulutuksien
ja hankkeiden rahoituksesta

2.5. Millaisia haasteita luovilla aloilla on valtakunnallisesti?

Yleisimmät kasvun esteet valtakunnallisesti (tem, creative finland) • 1/2

SIRPALEISUUS - Työskentely, ansainta

- Toimialat työskentelevät omissa siloissaan
- Vähän kohtaamista ja jakamista
- Vähän cross sector –yhteistyötä
- Tulovirrat yleisesti pieniä

RAHOITUS

- Julkinen rahoitus usein lyhytaikaista
- Eroja rahoitus-mahdollisuuksissa
- IP:n* hyödyntäminen yksityisessä rahoituksessa vaikeaa
- Tukia ja avustuksia, ei niinkään investointeja ja kannustimia

RESURSSIEN PUUTE

- Luovilla aloilla pääosin hyvin pieniä yrityksiä
- Kansainvälistyminen usein pienten yritysten varassa
- Vähän investointi-mahdollisuuksia

**IP-oikeudet*

Yrityksen aineettomat oikeudet (IPR, intellectual property rights) koskevat esimerkiksi tekniikkaa, muotoilua, tuotemerkkejä, brändiä ja liikesalaisuuksia.

LÄHDE Yrittäjät.fi

Yleisimmät kasvun esteet valtakunnallisesti (tem, creative finland) • 2/2

KASVUN MINDSET PUUTTUU

- Kotimarkkina usein riittävä
- Kasvu vaatii kykyä ja halua kasvaa ja ottaa riskejä

MITATTAVUUS JA TIETOPERUSTA

- Toimialojen mittarit ja tulosten seuranta puutteellista
- Toimialojen väliltä puuttuu mittaamisen liittyvää yhteistyötä
- Puutteellista tietoa arvoverkostojen tunnistamisessa

OSAAMISEN PUUTTEET

- Osaajapula erityisesti AV- ja pelialalla
- Rahoituksen hakemiseen osaamispuutteita tunnistettu kaikilla luovilla aloilla
- Yritysten hallitustyöskentelyyn kaivataan kasvun ja kansainvälistymisen osaamista

TUOTEKEHITYS JA LISENSOINTI

- Resurssihaasteet heikentävät tuotekehityksen mahdollisuuksia
- Luovien alojen välisen lisensoinnin yhteistyö vähäistä – käytännöt puuttuvat
- Liian aikaisen luopumisen tarve
- IP-oikeuksista

2.6. Kuinka vetovoimaisena Pirkanmaa näyttäytyy muualla työskenteleville luovien alojen tekijöille?

Mielikuvatutkimus Pirkanmaan luovien alojen houkuttelevuudesta

Kilpailu osaajista vaikuttaa tulevaisuudessa yhä voimakkaammin kasvun mahdollisuuksiin kaikilla toimialoilla ja alueilla. Mikä on Pirkanmaan luovien alojen kyky houkutelaa kasvua tuovia osaajia, nyt ja pitkällä aikavälillä?

- Pirkanmaan luovien alojen vetovoimaisuuden selvittämiseksi suunniteltiin ja toteutettiin mielikuvatutkimus, Tutkimus on ensimmäinen laatuaan ja se voidaan toistaa jatkossa halutulla seudulla.
- Mielikuvatutkimuksella selvitettiin, miten kiinnostava Pirkanmaa on luovilla aloilla työskentelevän näkökulmasta ja minkälaisia ovat Pirkanmaan luovia aloja koskevat mielikuvat.
- Pitkän aikavälin vertailuaineiston kerryttäminen mahdollistaa mielikuvien muutoksen seuraamisen sekä luovien alojen ekosysteemissä tehtyjen toimenpiteiden vaikuttavuuden peilaamisen mielikuviiin.
- Kysely oli avoinna 12.5.–9.6.2023 ja se oli suunnattu kaikille Pirkanmaan ulkopuolella toimiville luovan alan tekijöille ja opiskelijoille. Vastauksia saatiin 80. Tarkastelusta rajattiin ulos tällä hetkellä Pirkanmaalla luovilla aloilla työskentelevät.
- Kohderyhmään, eli luovilla aloilla työskenteleviin, kuului 54 vastaajaa.

Päähavainnot kyselyn tuloksista

Pirkanmaan luovien alojen mielikuvat
osaajien keskuudessa 2023

1

Pirkanmaan luovat alat näyttäytyvät osaajille elinvoimaisina ja kehittyvinä

Kyselyyn vastanneet luovien alojen osaajat tuntevat Pirkanmaan luovat alat elinvoimaisina ja kehittyvinä. Alojen tuottamat palvelut ja tuotteet mielletään korkeatasoisiksi.

Moni tuntee oman alansa verkostoja Pirkanmaalta. Hieman vähemmän tunnettuja ovat osaamiskeskittymät ja luovien alojen ekosysteemi yleensä. Alue ei ole tällä hetkellä erityisen tunnettu luovia aloja edistävästä päätöksenteosta.

2

Luovat työmahdollisuudet voitaisiin tuntea paremminkin – kiinnostusta löytyy

Luovien alojen työmahdollisuuksia ei vielä tunneta hyvin. Vetovoimaisuudessa pääkaupunkiseudun luovat alat dominoi mielikuvia.

Tampere ja Pirkanmaa saavat kuitenkin toiseksi korkeimman arvosanan heti pääkaupunkiseudun jälkeen ja moni voisi harkita työskentelyä alueella. Inspiroivat vapaa-ajan mahdollisuudet korostuvat alueen houkuttelevuuden veturina luovien alojen osaajille.

3

Innovaatiomyönteisyyttä tunnetaan, kansainvälistymisen mahdollisuuksia ei

Kasvun edistämässä Pirkanmaan luovat alat tunnetaan erityisesti innovaatioille tarjoamistaan puitteista. Liiketoiminnan kasvattamisen mahdollisuudet tunnetaan hieman heikommin. Havainto saattaa johtua siitä, että valtaosa vastaajista oli työntekijäasemassa ja vain alle viidennes yrittäjiä tai yksinyrittäjiä.

Pirkanmaan tarjoamat kansainvälistymisen mahdollisuudet ovat vielä melko tuntemattomia luovien alojen osaajille.

1

Pirkanmaan profiilia luovien alojen keskittymänä nostetaan PK-seudun rinnalle

Pääkaupunkiseutu dominoi mielikuvia Suomen luovien alojen painopisteenä. Pirkanmaan vahvuus on lähestyä kilpailua haastajana, jolla on tuoretta annettavaa.

Viestintää tehdään sekä yritysten menestystarinoista että yksittäisten osaajien poluista. Myös Pirkanmaan tarjoamien inspiroivien vapaa-ajan mahdollisuuksien tunnettuuden tarjoamaa vetoapua hyödynnetään viestinnässä.

2

Pirkanmaan kykyä tukea luovan alan kasvua ja innovaatioita tehdään tunnetuksi

Pirkanmaan päätöksenteon myönteisyyttä luoville aloille ei tällä hetkellä tunneta eikä liiketoiminnan kasvattamisen edellytykset Pirkanmaalla korostu mielikuvissa.

Vaikka vastaajat olivatkin enimmäkseen työntekijäasemassa, heidän keskuudestaan nousevat tulevaisuuden luovien alojen kasvuyrittäjät. Pirkanmaan etuja luovan alan yrityksen kotina tuodaan valtakunnallisesti esiin, jotta uudet luovat yrittäjät osaavat tarttua alueen tarjoamiin kasvun mahdollisuuksiin tulevaisuudessa.

3

Pirkanmaan luovien alojen houkuttelevuus aktivoidaan osaajien keskuudessa

Työskentelyyn Pirkanmaalla suhtaudutaan jo myönteisesti luovien alojen osaajien keskuudessa – seuraavaksi mielikuviin kaivataan konkreettista tietoa toteutettavista mahdollisuuksista.

Toimenpiteitä kohdennetaan valittujen avainalojen tunnettuuden lisäämiseen, jotta osaajille muodostuu toteuttamiskelpoista ja aktivoivaa ymmärrystä alueen mahdollisuuksista oman uran ja osaamisen kehittämisen näkökulmasta.

3. Miten luovien alojen kehitystä tulisi tukea?

YHTEENVETO HANKKEEN TULOKSISTA

1

Hankkeen tavoite

Tutkia pirkanmaan luovien alojen ekosysteemiä

2

Löydös

Pirkanmaalla ei ole luovien alojen ekosysteemiä, jossa strategisesti sovitaan ja rakennetaan toiminta-mallia yhteisen vision pohjalta

3

Potentiaali

Merkittävä potentiaali ja tahtotila muodostaa alueellisiin vahvuuksiin nojaava luovan alan ekosysteemi

4

Haaste

Mikään taho ei tällä hetkellä johda luovien alojen ekosysteemimäistä kehittämistä

TOIMIJANA VERKOSTOISSA

Ekosysteemin sijaan Pirkanmaan alueella voidaan puhua luovien alojen toimija-verkostoista, joissa eri toimialoilla on omista toiminnoistaan lähteviä verkostoja tai toimialojen sisäisiä verkostoja. Luoville aloille tyypillisesti verkostot voivat muuttua ja rakentua yksittäisten “tuotantojen” mukana.

Pirkanmaalle tulee rakentaa luovien alojen ympärille rakentuva ekosysteemi, joka vaikuttaa merkittävästi alueen kasvuun

- Resurssien ja osaamisen yhdistämistä
- Tehokkaampaa viestintää
- Mahdollisuus saavuttaa vaikuttavimmat rahoituskanavat
- Yksittäisten toimijoiden liiketoiminnan kehittäminen vs. skaalautuvat hyödyt
- Ekosysteemin kehittäminen parantaa mahdollisuuksia uusiin innovaatioihin
- Yhteistyömahdollisuudet muiden alojen kanssa paranee

**Luovan alan ekosysteemi profiloi
alueen kansainväliseksi luovan alan
ja elämystalouden keskittymäksi**

TAVOITE

Creative Tampere

Perustetaan Creative Tampere, joka vastaa luovan alan ekosysteemin organisoinnista

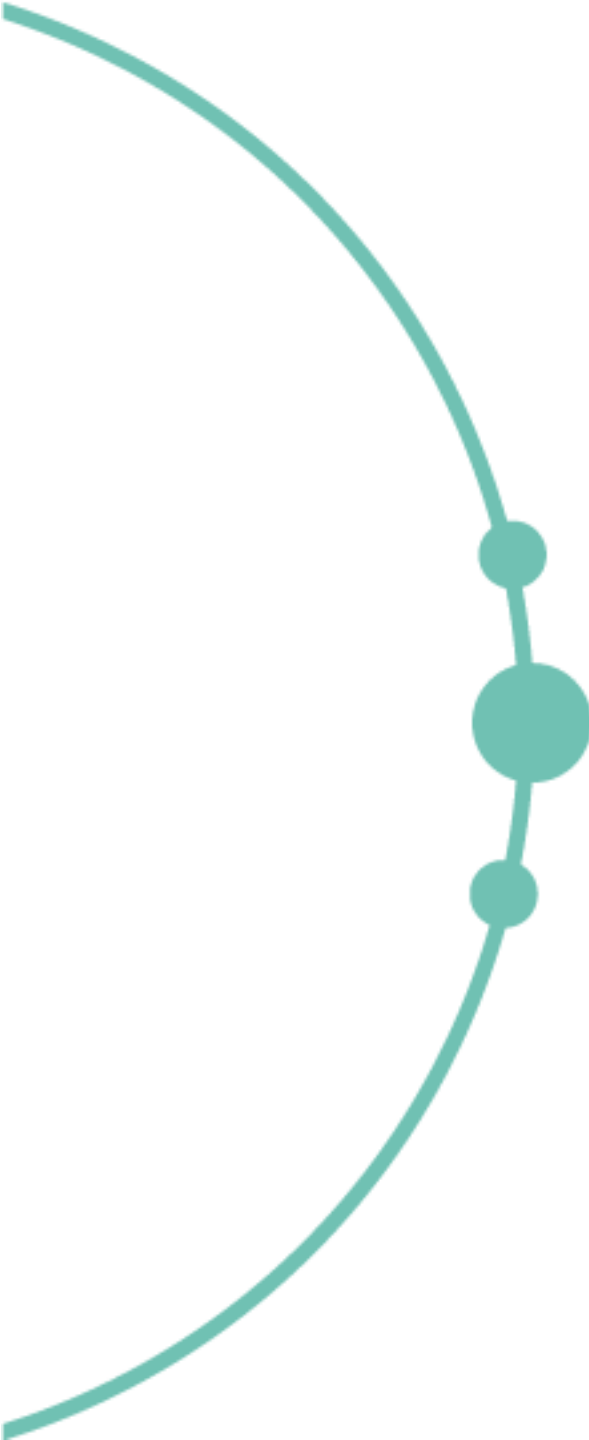
- Päätetään mikä taho koordinoi kokonaisuutta
- Varmistetaan pitkäjänteinen rahoitus
- Suunnitellaan tarvittava organisaatio
- Otetaan alkuvaiheessa eri toimialojen sisäänheittäjät ja kokoavat toimijat konseptoimaan kokonaisuutta (visio ja strategia)
- Konseptoidaan viestintämalli
- Painotetaan alkuvaiheen toiminnassa liiketoiminnan kehittämistä ja valitaan alkuvaiheen kehittämisteemat

Creative Tampereen ydintehtävät

- Verkostojen koordinointi ja ekosysteemin alkuvaiheen rakennustyö ja orkestrointi
- Tiedon jakaminen eri hankkeista, rahoitushauista, uusista trendeistä ja mahdollisuuksista
- Palveluiden kehittäminen esimerkiksi mentoroinnin ja koulutusohjelmien kautta
- Yhteistyöehdotusten koordinointi eri toimijoiden ja hankkeiden välillä
- Vuoropuhelu julkisen sektorin ja toimijoiden välillä
- Yrittäjien palvelujen varmistaminen ja kehittäminen
- Toimialojen kasvuun suunnitelmien laatiminen yhdessä toimialojen kanssa

Luovien alojen ja muiden alojen välinen yhteistyö vaatii foorumia, joka tuo eri toimialat yhteen

- Luovista aloista tulee tunnistettavampi vahvan ekosysteemin kautta
- Creative Tampere toimii tulkkina luovien alojen ja muiden toimialojen välillä
- Creative Tampere tunnistaa teemoja, joiden ympärille voi rakentaa yhteistyötä
- Creative Tampere parantaa ja vahvistaa kv-verkostojen ja hankkeiden edistämistä

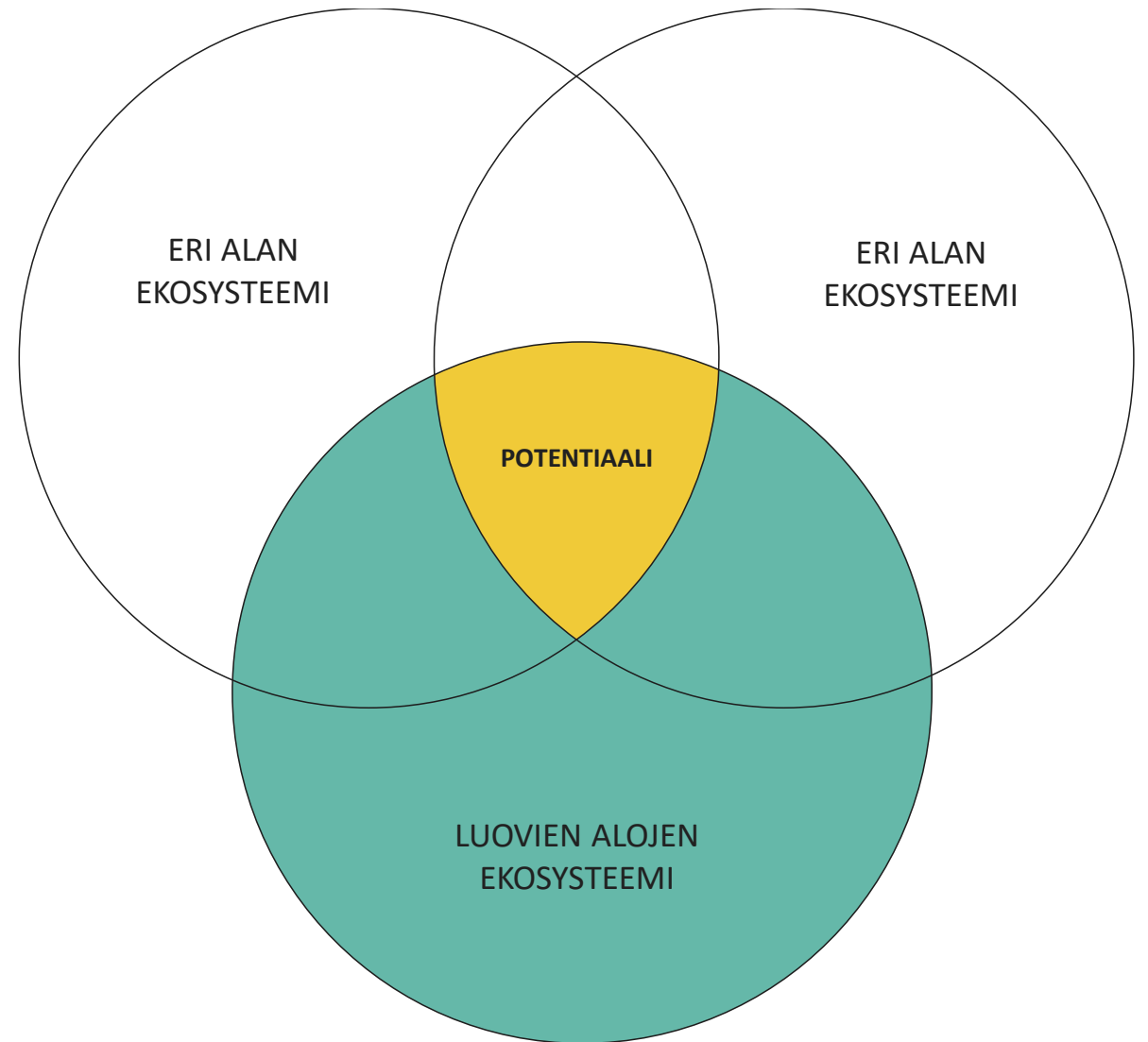

Toimivan verkostomaisen yhteistyön tuloksena voi syntyä ylivoimainen systeemi, jonka kilpailuetua on erittäin vaikea kopioida ulkopuolelta.

– Sitra, 2017

Luovilla aloilla on potentiaalia uudennlaiselle vaikuttavuudelle

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta (TKI)
Liiketoiminta
Hyvinvointi

3.1. Mitä eri toimijaroolit voivat tuoda ekosysteemiin

TOIMIJAROLLIEN MAHDOLLISUUDET JA MERKITYS EKOSYSTEEMILLE • 1/4

Välittäjät

- ✓ Löytäneet ja kehittäneet keinoja liiketoimintaan ja siihen, miten luovia aloja myydään
- ✓ Voivat tarjota esimerkkejä muille ja toimia välittäjinä alkutuottajien ja muiden alojen välillä
- ✓ Toimintamalleja voidaan skaalata ja kasvattaa
- ✓ Voisivat toimia tulkkeina eri alojen välillä

... Frei Zimmer, Osuusgumma, Folk Extreme, Propromotion, kulttuuripankki-alusta

Kasvattajat

- ✓ Toimivat kulttuurikasvattajina
- ✓ Vetävät uusia lahjakkuuksia ja opiskelijoita alueelle
- ✓ Kasvattajilla kv. yhteistyötä
- ✓ Luovia aloja hyödyttäviä tutkimushankkeita
- ✓ Luovien alojen opintopolut
- ✓ Yhteistyö korkeakoulujen, oppilaitosten ja 3. sektorin välillä

... Yliopisto, Tamk, Tredu, AhlmannEdu, Työväenopisto, toimialojen järjestöt, ammattiliitot, yleisötyö (esim. taidetestaajat)

ROOLIEN MAHDOLLISUUDET JA MERKITYS EKOSYSTEEMILLE • 2/4

Kokoavat toimijat

- ✓ Kokoaa toimialan toimijoita yhteen
- ✓ Toimialan integroija ekosysteemiin ja verkostojen luoja
- ✓ Viestii toimialansa asioita ekosysteemiin
- ✓ Järjestää koulutuksia toimialalleen, mutta voisi laajentaa sitä koko ekosysteemiin
- ✓ Voi myös koota väliaikaisen verkoston yksittäiseen tuotantoon, esim. Tv-sarja, tapahtuma, konsertti

... Design on Tampere, Pirkkalaiskirjailijat ry, Modus ry, Tampereen taiteilijaseura, Pirkanmaan tanssin keskus, Pirkanmaan freelancer –näyttelijät, Pirfest ry

Kiihdyttäjät

- ✓ Voi sparrata, neuvoa ja ohjata ekosysteemin toimijoita kehittämään toimintaansa
- ✓ Voi toimia sijoittajana
- ✓ Tarjoaa rahoituskanavia

... Ensimetri, Pirkanmaan liitto, kaupungit, Ely-keskus, Operaatio Pirkanmaa, Demola, Platform 6

ROOLIEN MAHDOLLISUUDET JA MERKITYS EKOSYSTEEMILLE • 3/4

Mahdollistajat

- ✓ Tarjoavat alustan luovan toiminnan esittämiseen ja esille tuomiseen
- ✓ Luovat toiminnallaan mahdollisuuksia alkutuottajille
- ✓ Työllistävät laaja-alaisesti luovan alan toimijoita
- ✓ Elinkeinojen edistäjä ja aluetaloudelliset vaikutukset
- ✓ Rakentaa alueen mielikuvia, brändiä ja vetovoimaa
- ✓ Kokoaa yhteen eri toimijoita ja näiden produktioita

... Tampere-talo, museot, teatterit, keikkapaikat, muut kulttuuritalot

Alkutuottajat/itsenäiset

- ✓ Ilman alkutuottajien luovaa työtä ei ole luovia aloja
- ✓ Voivat luoda lisäarvoa muille luovan alan toimijoille ja myös muun alan toimijoille
- ✓ Hyötyvät myös itse, että voisivat tarjota osaamistaan ekosysteemin toimijoille
- ✓ Tuovat uudenlaisia toimintamalleja ja merkityksiä ekosysteemille ja sen kautta myös muille aloille, paljon hyödyntämätöntä potentiaalia

... Taiteilijat, muusikot, kirjailijat, tanssijat, pelinkehittäjät, arkkitehdit, näyttelijät

ROOLIEN MAHDOLLISUUDET JA MERKITYS EKOSYSTEEMILLE • 4/4

Urakoitsijat

- ✓ Operoivat ja toteuttavat muiden ekosysteemiin kuuluvien ideoita ja tuotantoja
- ✓ Urakoitsijat mahdollistaa ja tuo alkutuottajien luovan työn yleisön keskuuteen
- ✓ Osaavat rakentaa tuotantojen teknisiä ratkaisuja ja voisivat auttaa ekosysteemiä saamaan ideoita kanavoitua yleisöille
- ✓ Houkuttelevat tuotantoja alueella ja näin ollen iso työllistävä vaikutus

... Akun tehdas, Legendafilm,
lavastajat, turvallisuusala

Tuottajat

- ✓ Ovat tottuneet työskentelemään erilaisissa produktioissa
- ✓ Osaavat poimia toimivat ratkaisut ja ideat jäsentymättömistä kokonaisuuksista
- ✓ Toimii tulkkina kahden eri tahon välillä, jos tämä puuttuu toiminta ei systemaattista ja sujuvaa

... Festivaalit, kulttuuri-
ja tapahtumatuottajat,
muut tapahtumajärjestäjät

3.2. Miksi ekosysteemit ovat tärkeitä juuri nyt?

MIKSI EKOSYSTEEMIT OVAT TÄRKEITÄ JUURI NYT?

Maailmantalouden kilpailu on siirtynyt yhä enemmän erilaisten verkostojen – tai ekosysteemien – väliseksi

Kasvu syntyy pitkälle erikoistuneista, korkean lisäarvon tuotteista

Näiden tuotteiden tuottamisessa tarvitaan saumattomasti toimivia tuotantoprosesseja, resursseja ja osaamista

Yritykset eivät enää useinkaan pärjää kilpailussa pelkästään omalla osaamisellaan, vaan tarvitsevat omien kilpailuetujensa lisäksi vahvojen yhteistyökumppanien tarjoamia etuja. **Nämä yhteistyökumppanit voivat olla muita yrityksiä, julkishallinnon edustajia tai kansalaissektorin toimijoita.**

Ekosysteemi mahdollistaa jatkuvan uudistumisen ja monialaisen innovaatiotoiminnan

Mukana olevat yritykset ovat keskimäärin tuottavampia kuin suomalaisella yksityisellä sektorilla yleisesti

Osaamisen ja resurssien yhdistämisen kautta syntyy uusia ideoita, teknologioita ja ratkaisuita.

LÄHTEET

Ekosysteemit uuden elinkeino- ja innovaatiopolitiikan kohteena. Työ- ja elinkeinoministeriö, maaliskuu 2017
Yhdessä kestävä kasvua -ekosysteemiopas. VTT Technical Research Centre of Finland, 2020

Haastaa perinteisen näkemyksen, jossa julkisen sektorin ei tulisi puuttua yksittäisten yritystoiminnan sektorien kehitykseen vaan toimia vain ”markkina-puutteiden” korjaajana ja yritysten yleisen toimintaympäristön kehittäjänä

Tarkastelee yritystoiminnan edellytyksiä kokonaisvaltaisemmin systeemisestä näkökulmasta ja tietyn ekosysteemin ainutlaatuisiin kehittämistarpeisiin ja kehitysvaiheeseen keskittyen

Julkishallinnon rooli on ekosysteemien kehitystä mahdollistava, ei niitä kontrolloiva tai hallitseva

- Julkinen sektori ei voi kontrolloida tai suunnitella ekosysteemien kehitystä
- Roolina mahdollistaja (stewardship), kannustaja ja yhteistyökumppani – ei sijoittaja, tuottaja tai ylhäältä käsin määrääjä
- Käytännössä tarkoittaa mm. erilaisten yhteistyöalustojen ja -prosessien luomista, toimijoiden yhteen tuomista ja yhteistyön fasilitointia

LÄHTEET

Ekosysteemit uuden elinkeino- ja innovaatiopolitiikan kohteena. Työ- ja elinkeinoministeriö, 2017
Unohtakaa yksin yrittäminen, uusi kasvu syntyy ekosysteemeissä. Sitra, 2017

4. Toimenpide-
suositukset
ekosysteemin
kehittämiseen

Toimenpide	Mistä kyse	Hyöty
<p>1.</p> <p>Tuotantokannustin suuren kasvupotentiaalin omaaville toimialoille</p>	<p>Maksuhyvitys Tampereella syntyneistä tuotantokustannuksista.</p>	<p>Lisää paikallisia, kansallisia ja kansainvälisiä tuotantoja Tampereen seudulla sekä niiden kehityksen ja liikevaihdon kasvun vauhdittaminen.</p>
<p>2.</p> <p>Viestinnän parantaminen</p>	<p>Kehitetään viestintäkonsepti tarkoituksena parantaa luovien alojen ”sisäistä” viestintää.</p>	<p>Ymmärrys eri meneillään olevista hankkeista, verkostoista, koulutuksista ja rahoituksista paranee.</p>
<p>3.</p> <p>Yksityisen rahoituksen hankkiminen; rahoitushankinta yhdessä</p>	<p>Eri hankkeiden vaikuttavuuden ja koon kehittäminen, ROI seuranta. Rahoitushakuosaamisen kehittäminen, rahoitusinstrumenttien kasvattaminen. Rahoittajien osaajaverkoston perustaminen.</p>	<p>Lisärahoitus boostaa ja mahdollistaa liiketoiminnallisesti vaikuttavampaa tekemistä. Voidaan ottaa riskejä. Rahoittajat tunnistavat luovat alat sijoituskohteena.</p>
<p>4.</p> <p>Kansainvälistymisen tuki</p>	<p>Kv-verkoston syntymisen tukeminen. Vahvistetaan kansainvälistymisosaamista yrityspalveluihin ja järjestetään koulutus/sparraustilaisuuksia.</p>	<p>Konkreettisten mahdollisuuksien lisääminen kansainvälistymiseen ja toimijoiden liiketoiminnan kasvuun.</p>
<p>5.</p> <p>Palveluiden tuotteistaminen ja paketointi</p>	<p>Asiakasymmärryksen ja tarpeiden tunnistaminen. Palvelumuotoilun hyödyntäminen.</p>	<p>Ostamisen helpottaminen, katteiden kasvu, kustannustehokkuus, kaupallisen potentiaalin tunnistaminen, liikevaihdon kasvu.</p>

Toimenpide	Mistä kyse	Hyöty
<p>6. Teemojen tunnistaminen, jonka ympärille kasvaa uusia innovaatioita</p>	<p>Kehitetään tunnistettujen ”megatrendipotentialien” ympärille innovaatiopoleja.</p>	<p>Kerää eri alojen potentiaaleja yhteen ja kehittää uudenlaista TKI –toimintaa, myös kaupallistaa.</p>
<p>7. Pullonkaulojen tunnistaminen</p>	<p>Tunnistetaan yksittäisten toimialojen ja toimijoiden kasvun pullonkaulat vielä tarkemmin.</p>	<p>Kyetään kohdistamaan kehityspanokset oikeisiin kohtiin.</p>
<p>8. Uusien ja innovatiivisten rahoitusmallien kehittäminen</p>	<p>Nykyiset rahoitusmallit eivät toimi, joten kehitetään uusia ja toimivampia.</p>	<p>Saadaan aidosti eteenpäin vievää rahoitusta luoville aloille. Siitä hyötyy toimijat, rahoittajat ja yhteiskunta.</p>
<p>9. Kuntien roolin tarkastelu</p>	<p>Mikä rooli kunnalla on esim. avustusten, omistajuuden ja infran suhteen?</p>	<p>Haetaan tehokkuutta kunnan roolin täsmentämisen kautta.</p>
<p>10. Toimintamuotojen tarkastelu</p>	<p>Voisiko pienet yritykset järjestäytyä toisin? Perustetaan isompia ”emoyhtiöitä”, yhdistetään toimintoja Nekalan ja Hiedanrannan kautta.</p>	<p>Yhdistetään osaamista, tehdään yhteishankintoja ja yhteistyötä esim. markkinoinnin, yrityshallinnon, kaupallisten rajapintojen jne suhteen. Hajautetaan riskejä.</p>

Toimenpide	Mistä kyse	Hyöty
11. "apurahatoimijuuden" – muuttaminen kannattavaksi	Parannetaan "huonomman" liiketoimintapotentiaalin toiminnan liiketoimintaa.	Elinvoimaisemmat tekijät, toimijat kykenevät keskittymään substanssiin.
12. Uusien teknologioiden (metaverse, tekoäly, blockchain, web3) uhkien ja mahdollisuuksien tunnistaminen	Parannetaan keskusteluyhteyksiä luovan alan toimijoiden ja teknologioiden asiantuntijoiden kanssa.	Toimijat pysyvät kehityksessä mukana ja voi löytyä myös uudenlaisia hyödyntämismahdollisuuksia puolin ja toisin.
13. Mahdollistetaan erilaisiin tutkimuksiin osallistuminen ekosysteemin kautta	Pienillä toimijoilla ei ole mahdollisuutta lähteä tutkimushankkeisiin mukaan.	Toimijoiden koko ei olisi enää este osallistua tärkeisiin TKI-toimintoihin.
14. Business Tampere hakee aktiivisemmin luovien alojen rahoitusta ja kutsuu toimijoita mukaan.	BT koordinoi, ideoi ja luotsaa (tekee) rahoitushakuja ja kerää potentiaaliset kumppanit yhteen.	Nähdään heti isommat yhteistyömahdollisuudet toimijoiden välille, myös muut toimialat mukaan lukien.

5. Luovien alojen mittarointi ja seuranta

VAIKUTTAVUUS JA HYÖTY

- Perinteisesti vaikuttavuuden raportoinnissa hyödynnetyt toimiala- ja ammattiluokitukset eivät anna riittävän kattavaa kuvaa luovien alojen toiminnasta ja työllisyydestä. Luovien alojen mittaaminen on yleensä nähty haastavana tehtävänä.
- Luovien alojen kokonaiskuvan selkeyttämiseksi Business Finland tilasi VTT:ltä selvityksen luovien alojen ja tapahtuma-alan liiketoiminnasta. Tekoälyä hyödyntävien tutkimusmenetelmien avulla luovien alojen liiketoimintaa pystyttiin tunnistamaan paremmin.
- Selvityksen tulokset julkaistiin kesällä 2023.
- Selvityksen mukaan valtakunnallisesti luovien alojen liikevaihto oli vuonna 2022 noin 14 miljardia euroa, kun mukaan lasketaan noin 2,6 miljardin tapahtuma-ala. Tapahtuma-alan rinnalla suurimmiksi aloiksi osoittautuivat 3,6 miljardin peliala sekä siihen vahvasti kytkeytyvä 1,6 miljardin audiovisuaalinen ala.

- Alueellisesti on kerätty avainlukuja, joilla kuvataan luovien alojen kokonaisuutta Pirkanmaalla.
- Lukuja on koottu Power Bi -alustalle, johon on lisätty myös hankkeen aikana tehtyjen haastatteluiden tuloksia ja Pirkanmaan luovien alojen mielikuvatutkimus.
- **Talous:**
 - Liikevaihto, henkilöstö, yritykset
 - % Suomen BKT:sta
 - % Työntekijöistä yrittäjiä/freelancereita
 - Mihin Suomen luovat toimijat sijoittuvat kartalla?
- **Työllisyys ja opiskelu**
 - Luovien alojen työllisyys ja työvoima (Tilastokeskus, työnvälitystilasto 12ti)
 - Luovien alojen uudet opiskelijat ja valmistuneet (Vipunen)
 - Valmistuneiden alueellinen sijoittuminen (Vipunen)
- **Toimialakohtaisia lukuja**
 - Keskeisten kohteiden kävijämääriä ja lipunmyyntitietoja (festivaalit, esittävä taide, museot)
 - AV-alan tuotantokannustimen lukuja
 - Pelialan lukuja
- **Asiakastyytyväisyys/Imago**
 - Pirkanmaan tapahtuma- ja kulttuuribarometri (Tampereen kaupunki)
 - Pirkanmaan luovien alojen mielikuvatutkimus (Tampereen kaupunki)
 - Mahdollisuus osallistua tapahtumiin ja kulttuuriin (Tampereen kaupunki, hyvinvointikysely)
- Musiikkialan, kirjallisuuden, muotialan, käsityön ja muotoilun avainlukuja alueellisesti huonosti saatavilla. Ekosysteemin avulla alueellisen tiedon kerääminen helpottuisi.

VAIKUTTAVUUS JA HYÖTY – MAHDOLLISIA MITTAREITA

- Jatkossa luovien alojen kokonaisuutta ja mahdollisen ekosysteemin toimintaa voi seurata mm. seuraavanlaisilla mittareilla:
- Luovien alojen julkinen rahoitus/rahoituksen kehittyminen
- Koulutustaso vs osaaminen?
- Rekisteröidyt tuotemerkit/patentit/omistajuus?
- Startupit, klusterit, voiko mitata alueen osaamista?
- Kulutus luoviin aloihin/palveluihin/tuotteisiin
- koulutettu työvoima (Tilastokeskus)
- Ekosysteemiin liittyneiden yritysten ja yhteisöjen lukumäärä
- Ekosysteemin asiakastytyväisyys
- Uusien yhteistyöhankkeiden määrä
- Investointien vaikuttavuus
- Kiinnostuksen kasvu alueen ulkopuolella – kotimaa + kv
- SROI-työkalut
- Kyselytyökalut ekosysteemin vaikuttavuuden tutkimiseen

OSALLISTUNEET TAHOT

TAMPERE.
FINLAND

Toimialat

Näyttelijät
Tanssi
Museot
Teatterit
Peliala
Muotoilu
Tekstiili- ja muotiala
Kuvataide
Innovaatiot
Kirjastot
Musiikki
Av-ala
Arkkitehtuuri
Kirjallisuus
Galleriat
Tapahtumat
Markkinointiala
Palvelumuotoilijat

Toimijat

Kulttuurikummit
Tampereen kaupunki
Operaatio pirkanmaa
Vtt
Tampereen ammatti-
korkeakoulu (TAMK)
Business tampere
Film tampere
Pirkanmaan liitto
Työ- ja elinkeino-ministeriö
(TEM)
Creative finland
Humak
Suomen tekstiili ja muoti ry
(STJM)
Pirfest ry

Ennakointiakatemia
Nokia Arena
Makea Games
MDI
Ely-keskus
Reverse Mission
Tribe Tampere

YHTEYSTIEDOT

Heikki Aittala

Projektipäällikkö

+358 40 809 6539

heikki.aittala@tampere.fi

Heidi Korkeamäki

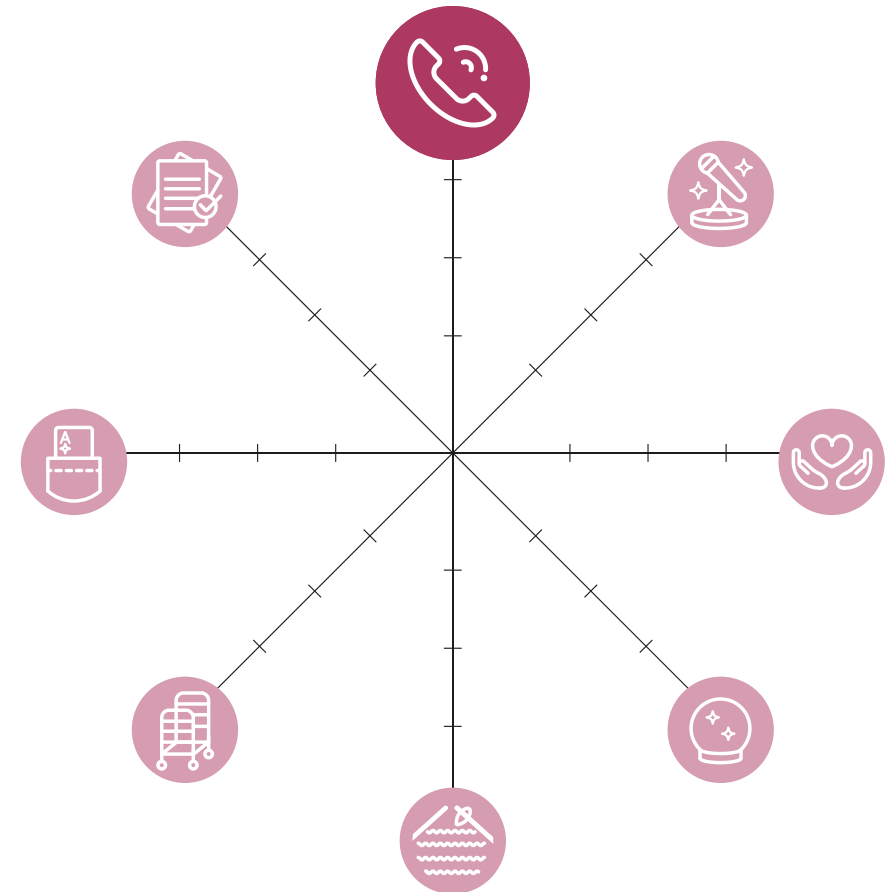
Projektisuunnittelija

+358 40 485 3143

heidi.korkeamaki@tampere.fi

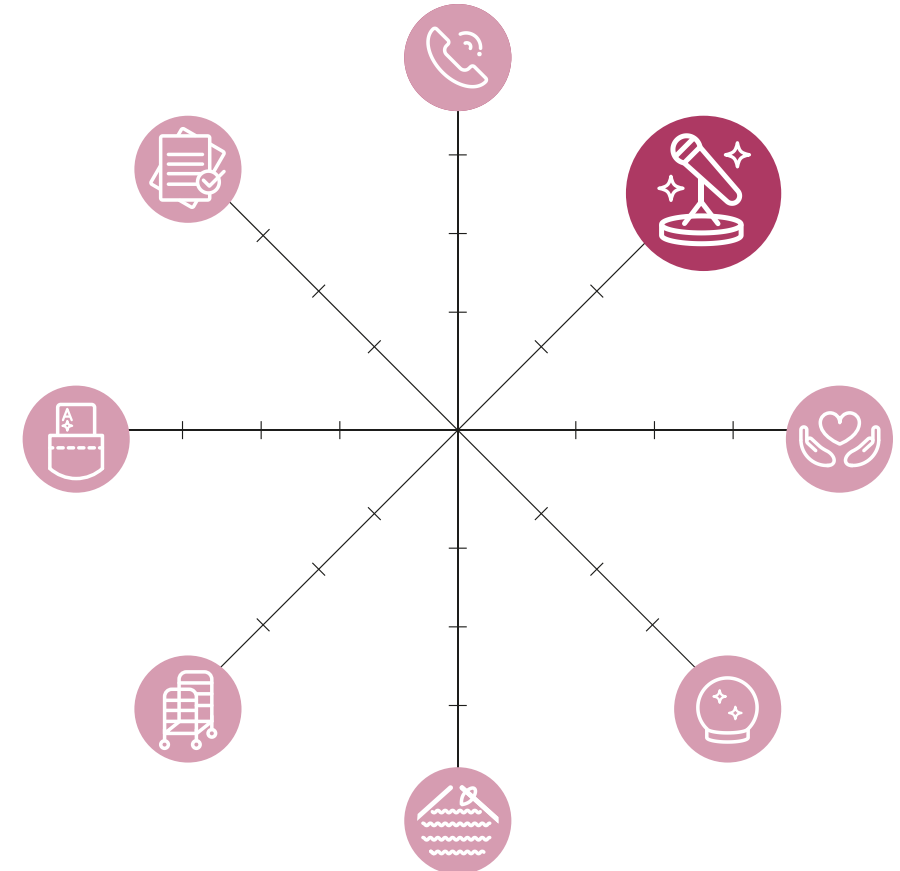
Tuottajat

- **Luonnehdinta**
 - Toimii alkutuotannon ja lopputuotteen välimaastossa edistään alkutuotannon muuttamista lopulliseen muotoonsa
- **Ketkä kuuluvat**
 - Teatteri- ja elokuvaohjaajat, tapahtumatuottajat, musiikkituottajat
- **Rahoitus**
 - Rahoitus tulee yleensä asiakkailta tai rojalteina osana isompaa produktiota.
- **Haasteet**
 - Joutuu kamppailemaan taiteellisen näkemyksen ja yleisön odotusten välimaastossa. Työmahdollisuudet ja työllisyystilanteet vaihtelevat.
- **Mahdollisuudet ja merkitys ekosysteemille**
 - Toimii tulkkina kahden eri tahon välillä, jos tämä puuttuu toiminta ei systemaattista ja sujuvaa

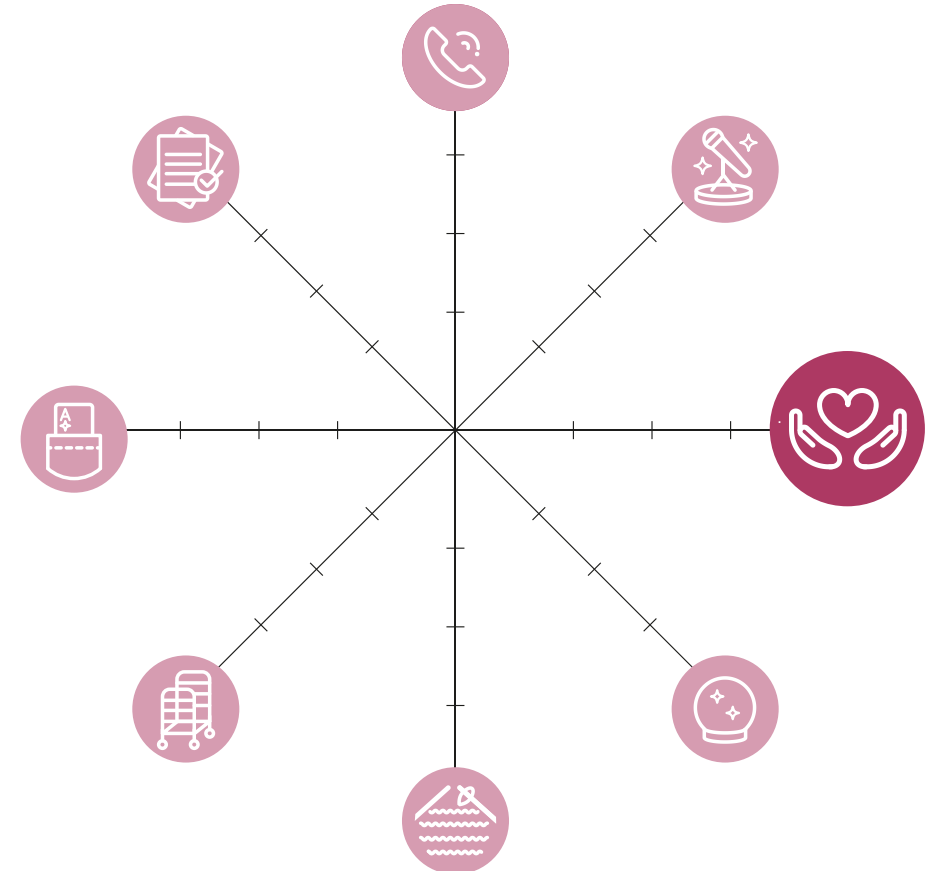
Mahdollistajat

- **Luonnehdinta**
 - Luovat toiminnallaan mahdollisuuksia luovan alan alkutuottajille.
 - Ovat alusta ja platform luovalle toiminnalle, jossa jaetaan yleisöille luovien alojen tuotoksia. Työllistävät myös laaja-alaisesti eri luovien alojen tekijöitä.
 - Luovat mahdollisuuksia parantaa alueen mielikuvia, brändiä ja vetovoimaa. Työllistävät eri luovan alan tekijöitä toiminnallaan.
- **Ketkä kuuluvat**
 - Tapahtumat, museot ja muut kulttuurilaitokset, kirjastot, konsertti- ja keikkapaikat (mm. Tampere-talo, Tavara-asema, Kangasala-talo, Nokia Arena jne.)
- **Rahoitus**
 - Valtio, kunnat, hankerahat, avustukset, palvelumyynti, lipputulot. Osa rahoituksesta tulee eri rahoitusinstrumenteista ja osa "myynnistä".
- **Haasteet**
 - Majoituskapasiteetin ja muun infran rakenne vaikuttaa näihin, ovat vähäisiä joillain alueilla. Tämä korostuu erityisesti maakunnissa. Resurssien (talous, henkilöstö) riittävyys kehittämiseen.
- **Mahdollisuudet ja merkitys ekosysteemille**
 - Ilman mahdollistajia tapahtumia ei pystytä toteuttamaan, sisällön esitys mahdollistuu näiden kautta
 - Aluetaloudelliset vaikutukset ja läikkymisvaikutukset muille toimialoille, kokoavat yhteen eri toimijoita ja näiden produktioita

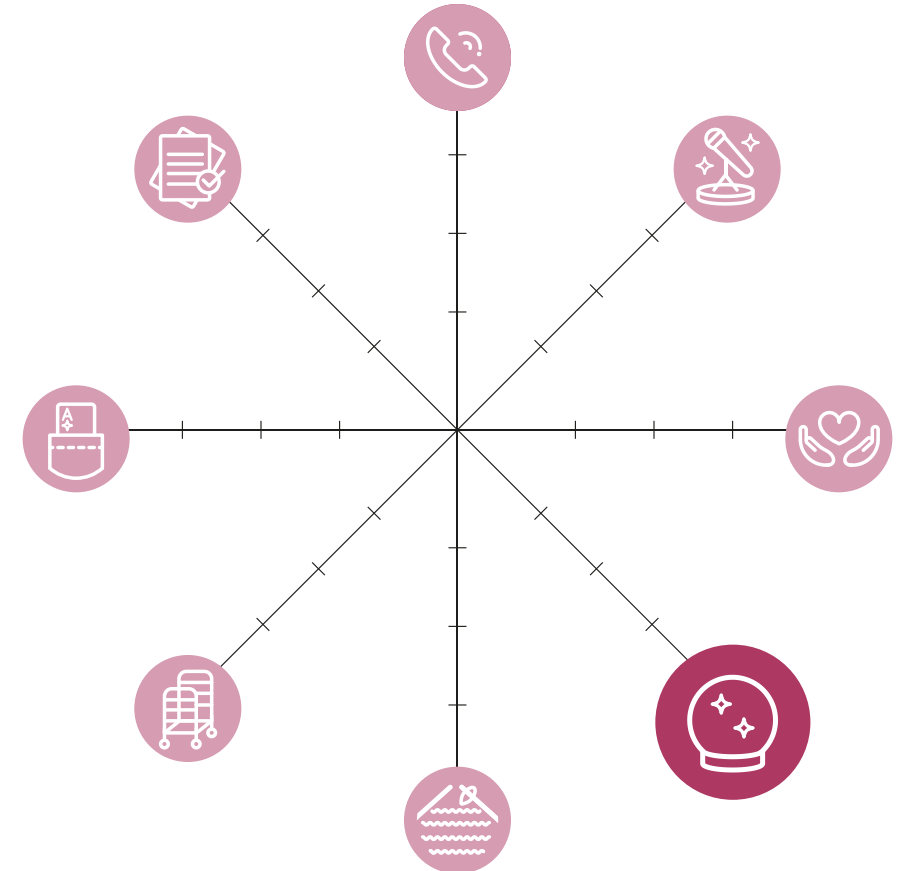
Kokoavat toimijat

- **Luonnehdinta**
 - Keskittyy yleensä joko yhden toimialan tai koko luovan alan toimintaedellytysten kehittämiseen. Kokoaa toimialan tekijöitä yhteen ja ajaa heidän asioitaan sekä huolehtii jäsenistään
 - Eivät useinkaan tee itse varsinaista liiketoimintaa tai organisaatioina substanssia, josta vastuu esim. järjestöön kuuluvilla jäsenillä
- **Ketkä kuuluvat**
 - Erilaiset kokoavat yhdistykset ja osuuskunnat
 - Pirkkalaiskirjailijat ry, Modus ry, Film Tampere, Design on Tampere, Tampereen taiteilijaseura, Pirkanmaan tanssin keskus, Pirkanmaan freelancer näyttelijät ry, jne., Business Finland, Taike, Ornamo Isomman kokonaisuuden esimerkkejä: Film Tampere, Taike, Ornamo, Tampere Game Hub
 - Voisivat olla toimialan integroijia ja sisäänheittäjiä ekosysteemiin
- **Rahoitus**
 - Valtion ja kuntien avustukset, muut rahoituslähteet, mutta ei juurikaan yksityisiä sijoituksia
 - Voi järjestää myyntitapahtumia ja muita tapahtumia, joista saa toimintaan tuloja.
 - Kerää jäsenmaksuja
 - Yleishyödyllinen yhteisö, joka ei tavoittele voittoa
- **Haasteet**
 - Miten saada tarpeeksi pitkäjänteistä rahoitusta, jotta toimialan kehittäminen olisi laadukkaampaa ja tehokkaampaa sekä hyödyt toimialan kasvuun lisääntyisivät
 - Työntekijämäärä usein vähäinen ja työtehtävät kohdistuvat liikaa hallintoon, jolloin itse kehittämiseen jää vähemmän aikaa
- **Mahdollisuudet ja merkitys ekosysteemille**
 - Voisi toimia sisäänheittäjänä tai integroijana kyseisen toimialan kuulumisessa luovan alan ekosysteemiin.
 - Järjestää koulutuksia omille jäsenilleen, joita voisi laajentaa käsittämään koko ekosysteemiä
 - Kokoaa yhteen toimijoita, törmäyttää jäseniään ja edistää toimialan sisäistä keskustelua
 - Toimialojen suurempi rahoitus, jotta saataisiin enemmän hyötyjä itse toimialaan

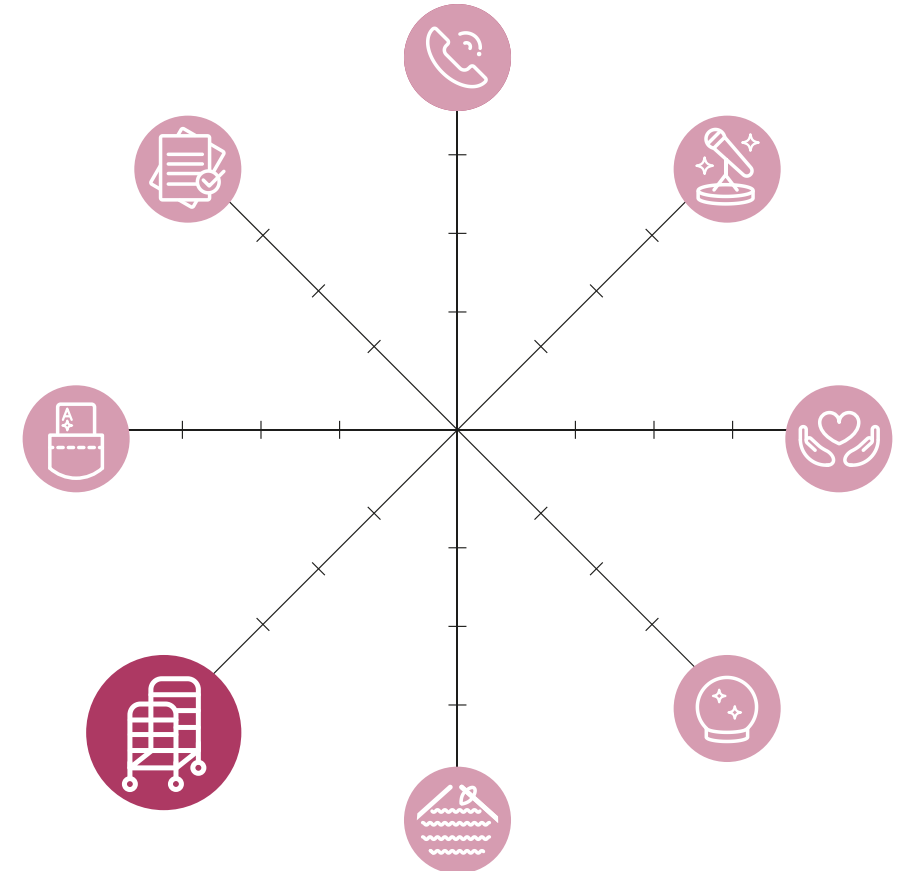
Alkutuottajat / itsenäiset

- **Luonnehdinta**
 - Luovan alan alkutuottajia, jotka tekevät luovaa luomistyötä
 - Työ kumpuaa intohimosta ja taiteellisesta luomistyöstä ja ilman tätä ryhmää ei olisi luovan alan sisältöjä eikä arvoketjuja
 - Tekevät työtänsä yleensä itsenäisesti tai jonkin pienemmän joukon kanssa
- **Ketkä kuuluvat**
 - Taiteilijat, pelinkehittäjät, muusikot, kirjailijat, tanssijat jne.
- **Rahoitus**
 - Erilaiset apurahat tärkeässä roolissa
 - Omien teosten ja osaamisen myynti
 - Teosten tekijänoikeudet
- **Haasteet**
 - Tulojen ja työtilaisuuksien sirpaleisuus
 - Jos haluaa kehittää liiketoimintaa on melkein pakotettu perustamaan yritys
 - Monesti liiketoimintaosaaminen ei ole keskiössä, vaan substanssin tekeminen, eli taiteen luominen. Haasteena siis se, miten jää aikaa luoda
- **Mahdollisuudet ja merkitys ekosysteemille**
 - Merkitys on olennainen, koska ilman taiteellista työtä ei synny mitään lisäarvoa ja luovat alat lakkaavat olemasta
 - Voivat toimia ja tuoda lisäarvoa hyvin monelle muulle luovan alan ja muun alan toimijalle
 - Hyötyisivät myös itse siitä, että voisivat tarjota osaamistaan ekosysteemin toimijoille ja mahdollisesti myös muille toimialoille

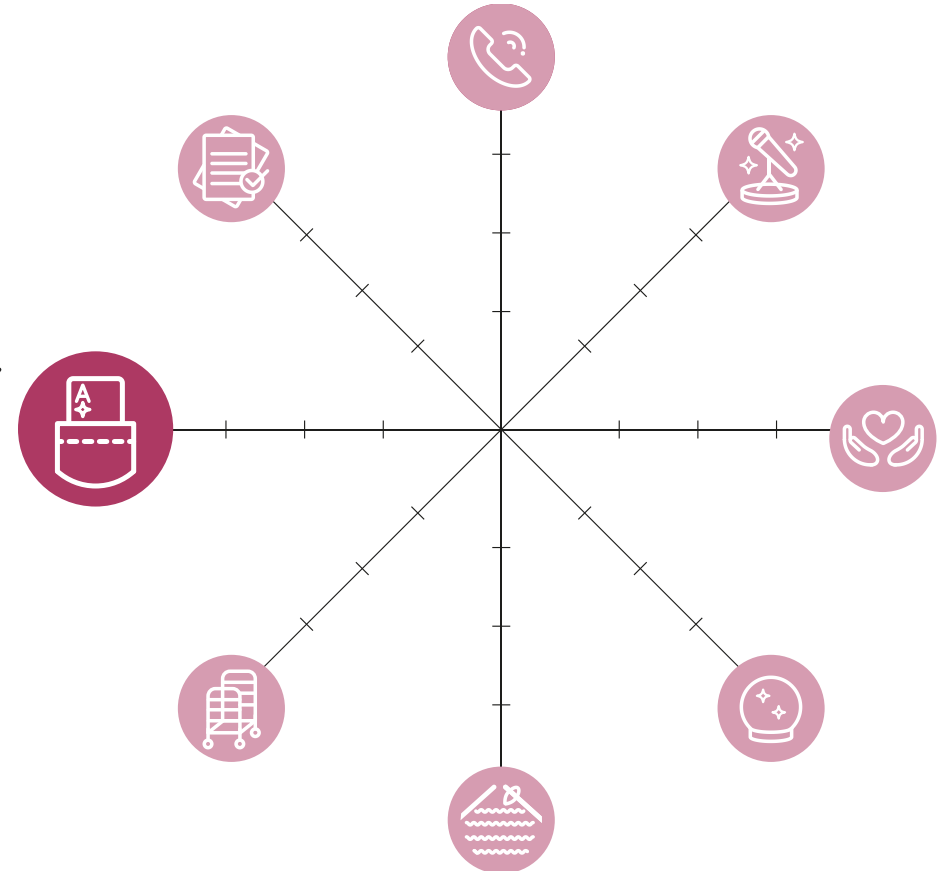
Urakoitsijat

- **Luonnehdinta**
 - Luovien alojen toimijoita, jotka toteuttavat muiden tuotantoja ja suunnitelmia. Urakoitsijat eivät välttämättä tee juurikaan luovaa alkutuotantoa, vaan työt ovat enemmänkin teknistä toteutusta. Työskentelevät pääosin TV -ja elokuvatuotannoissa, festivaaleilla, konserteissa, yritystapahtumissa, messuilla, vuokraa kalustoa
- **Ketkä kuuluvat**
 - Esimerkiksi av-alan toimijoita (linkittyminen esim. musiikki- ja tapahtumapuoleen), kuten Akun tehdas, Legendafilm, lavastajat
- **Rahoitus**
 - Raha tulee asiakkailta ja tilauksista, sekä kaluston vuokrauksesta. Tampereen kaupungin tuotantokannustin lisää tilauksia ja kassavirtaa urakoitsijoille av-alalle
- **Haasteet**
 - Miten kehittää liiketoimintaa niin, että siitä syntyisi ip:tä ja omia tuotantoja, jolloin skaalautuva liiketoiminta tulisi mahdolliseksi.
 - Alalla on työvoima -ja osaajapulaa, joka selkeä pullonkaula ja heijastelee muihin toimialoihin, kuten teattereihin ja tapahtumiin.
- **Mahdollisuudet ja merkitys ekosysteemille**
 - Tohloppiin syntymässä uuden studioprojektin myötä kv-tason klusteri, joka heijastelee myös muille toimialoille, ei vain luoville aloille.
 - Selkeä globaali potentiaali, joka lisää alueen työllisyyttä ja vahvistaisi ekosysteemin menestystä.
 - Alan sisäisessä ekosysteemissä operoiminen ja alan sisäiset verkostot valtakunnallisesti

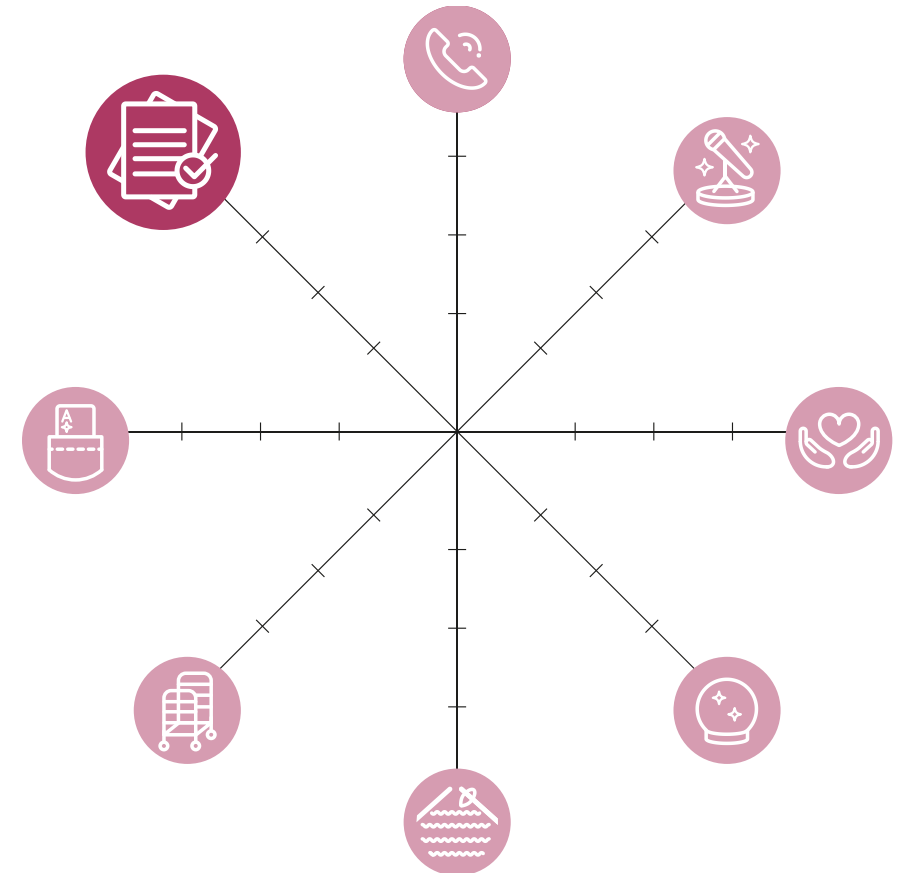
Kiihdyttäjät

- **Luonnehdinta**
 - Palvelevat yleensä yritysorganisaatioita ja yrittävät neuvoa, tukea sekä mentoroida heitä. Monesti palvelut kohdistetaan aloitteleviin yrityksiin tai start uppeihin. Alueella puute luoviin aloihin erikoistuneista kiihdyttäjistä. Jotkut kiihdyttäjät tuottavat uutta tutkimustietoa alan hyväksi.
- **Ketkä kuuluvat**
 - Ensimetri, Business Finland, Demola, Operaatio Pirkanmaa?, erilaiset hankkeet esim. "Uusi kasvu syntyy verkostoissa", Business Tampere, Tribe, Platform 6, korkeakoulut
- **Rahoitus**
 - Valtiot, kunnat, avustukset p, sekä projekti- ja hankerahoitukset.
- **Haasteet**
 - Luovien alojen haltuun ottaminen ja niiden potentiaalin tunnistaminen
 - Ei ole suoraa yhteyttä luoviin aloihin, mikä hankaloittaa niihin pureutumista ja yhteistyön syntymistä
- **Mahdollisuudet ja merkitys ekosysteemille**
 - Pirkanmaalla ei ole juurikaan kiihdyttäjiä, jotka olisivat keskittyneet ainoastaan luoville aloille. Alueelta puuttuu siis luovien alojen kokonaisuuden asiantuntijuutta
 - Mahdollisuutena se, että alueella on markkinarako taholle, joka operoisi luoville aloille suunnatussa roolissa
 - Toisaalta Pirkanmaalla toimii paljon kiihdyttäjiä, jotka yhdistävät toisiinsa eri toimialoja eli niillä on potentiaalia toimia silloittajana luovien alojen ja muiden toimialojen välillä

Välittäjät

- **Luonnehdinta**
 - Toimivat luovan alan liiketoiminnan parissa. Monet toimijat "välittävät" alkutuottajien luovuutta markkinoille. Esimerkiksi julkisen taiteen kohdalla Frei Zimmer koordinoi julkisen taiteen kokonaisuuksia julkiselle sektorille, yrityksille tai yksittäisille rakennushankkeille ja välittävät taiteilijoiden luovuutta näihin hankkeisiin (ratikan taide-kokonaisuudessa 88 taiteilijan töitä). Tai Folk Extreme välittää yhteisönsä taiteilijoiden tuotoksia muille. Tähän rooliin kuuluu olennaisesti promootio-henki.
- **Ketkä kuuluvat**
 - Yritykset: Frei Zimmer, Folk Extreme, Osuusgumma, osuuskunnat, Propromotion, kulttuuripankki-alusta jne
- **Rahoitus**
 - Saavat satunnaisesti hankerahaa jos osallistuvat johonkin isompaan kokonaisuuteen.
 - yleensä rahoitus tulee liiketoiminnan kautta tai yritykseen kuuluvien tekijöiden (esim. taiteilijat) tilausten kautta. Sisään tuleva raha jää joko yritykseen tai menee suoraan tekijöille.
- **Haasteet**
 - Luovan alan liiketoimintaa ei kaikki yhteiskunnan rakenteet vielä tunnista, joten toimintaa kuvaa molemminpuolinen oppiminen ja uudenlaisien toimintamallien rakentaminen.
 - Luovien alojen kulu -ja ansaintarakenteet ovat pirstaleisia. Resurssien lisääminen haastavaa ja esimerkiksi uusien työntekijöiden palkkaaminen iso riski koko liiketoiminnalle. Toisaalta volyymin ja liikevaihdon kasvu vaatisivat lisäosaamista ja lisäresursseja operatiiviseen sekä hallinnolliseen toimintaan.
- **Mahdollisuudet ja merkitys ekosysteemille**
 - Ovat löytäneet ja kehittäneet keinoja, miten luovasta alasta saa aikaiseksi liiketoimintaa. Ekosysteemin toimijoille nämä esimerkit ovat oppimisen paikkoja. Voisivat laajetessaan palvella laajemmin isompia kokonaisuuksia. Toimintamalleja kyetään skaalaamaan ja volyyymia kasvattamaan.
 - Pystyvät toimimaan tulkkeina eri alojen välillä yhdistäen luovan alan toimijoita muihin toimialoihin

Kasvattajat

- **Luonnehdinta**
 - Eri koulutusasteiden toimijat, jotka kouluttavat, täydennyskouluttavat ja kurssittavat luovien alojen osaajia. Voivat myydä omaa osaamistaan myös eri yrityksille ja yhteisöille
- **Ketkä kuuluvat**
 - Korkeakoulut, toisen asteen oppilaitokset, perusopetus, musiikkiopisto, taidekaari, taiteen perusopetus, yritysten koulutukset työntekijöille. Lisäksi kokoavat toimijat kouluttavat toimialansa toimijoita.
- **Rahoitus**
 - Rahoitus valtiolta tai kunnilta. Myös pistemäisesti eri projektien ja hankkeiden rahoituksen kautta.
- **Haasteet**
 - Alueella on lopetettu tiettyjen luovien alojen koulutus, jonka kautta alalla osaamisvajetta ja yhteisöjen kadottamista kyseisellä toimialalla.
 - Luovien alojen kokonaisuus laaja, joten jokin kokonaisuus saattaa jäädä vähemmälle huomiolla.
- **Mahdollisuudet ja merkitys ekosysteemille**
 - Toimivat kulttuurikasvattajina
 - Vetävät uusia lahjakkuuksia ja opiskelijoita alueelle. Kasvattajilla kv. yhteistyötä
 - Luovia aloja hyödyttäviä tutkimushankkeita
 - Luovien alojen opintopolut
 - Yhteistyö korkeakoulujen, oppilaitosten ja 3. sektorin välillä

